

שיעור מאת הגאון ר' דניאל נוישטדט שליט"א

מראה מקומות לענין שינוי מקום בברכות

- פסחים דף קא עמוד ב פלוגתא דרב חסדא ורב ששת בשינוי מקום
- רמב"ם וראב"ד פ"ד מברכות הל"ג- הל"ה
- הקדמת המשנה ברורה לסימן קעח
- שולחן ערוך סימן קעח סעיפים א-ב, ורמ"א סעיף ז וביאור הלכה שם ד"ה כגון
- יעב"ץ במור וקציעה סימן קעח
- שולחן ערוך הרב סימן קעח סעיף ח
- ערוך השולחן סימן קעח סעיפים א-ב
- שו"ת אגרות משה או"ח חלק ה סימן טז אות י

דקטורה דהיינו דברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם הוא דפליג. ויש לומר דלכילא דלעיל היינו מפרש מירי דאין טעונון ברכה לאחריהם במקומם ויחלף לאשמועינן דה"ה לשמייהו יין ואיכילא פירות שבעת המינין שהם טעונון ברכה לאחריהם במקומם כמ"ש בראש פרק זה דלריך לחזור ולברך ולא אמרינן לכתוביה קמח דער. ומ"ש המשנה מקומו וכו'.

שם (פסחים ק"א): ויבי רב סדלא וקאמר משמיה דרב הונא הא דלמרת שניו מקום ריך לברך לא אמרן אלא מיתא מיתא אכל ממקום למקום לא ויתא כותמיה:

ה אבל במזרחא וכו'. ירושלמי סוף פרק כ"ד מנרכין: וכתב הראב"ד והוא שלא היה דעמו מחילה לך ע"כ. כוונה הראב"ד ו"ל לפרש הירושלמי דהיינו כשענה שצריך במחלה היה דעמו לגמור טעורו במזרחא של חלנה ואח"כ נמלך לגמור טעורו במערבה ולא שנמלך לחלוט ויחר ממה שהיה דעמו לאכול כדברי ה"ר זעל מ"ע ו"ל אכל אם כשצריך בחמילה היה דעמו לגמור טעורו במערבה ולא לן לאחשבי לגמרי כמביא לבית וא"ל לחזור ולברך ודינו העתיק לטון הירושלמי כמנהגו ואל"כ דמוזיא לויא לא היה שניו מקום שאני ההם שכלה הבאים מקיפיה לשני הויות הילכך שפ"ב כמקום אחד משא"כ באכל במזרחא של חלנה וכן למערבה שהחלנה כמקום שאין בה מחילה הוא ולפי זה נבמקום שאין בו מחילות אפילו שניו מקום כל דהו הוי שניו דלחנה דנקט אורחא דמילתא נקט ולא דוקא נקט. ומיהו אפשר בדמקום שאין בו מחילות כל שרואה מקומו הראשון לא הוי שניו מקום ומזרח חלנה ומערבה שאני דכיון דחלנה מפסקת ה"ל שני מקומות וזה נראה יותר:

ו בירך על הפת וכו'. משנה פרק כ"ד מנרכין (ברכות דף מ"ג) צריך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת ב"ש אומרים אף לא מעשה קדרה ובגמרא איבעיא להו ב"ש ארישא פליגי דקאמר מ"ק צריך על הפת פטר את הפרפרת וכו"ש מעשה קדרה כלומר דהיינו לאכול למזון ממש ואחו"כ ב"ש למימר ל"מ פרפרת דלא שטר להו פה אלא אפילו מעשה קדרה נמי לא פטר או דילמא ארישא פליגי דקאמר צריך על הפרפרת לא פטר את הפת פת הוא דלא פטר אכל מ"ק פטור ואחו"כ ב"ש למימר אפילו מ"ק נמי לא פטר חיקו. ולפי זה נראה לטקוק דצריך על הפת פטר את הפרפרת וכו"ש מעשה קדרה צריך על הפרפרת לא פטר את הפת אכל מעשה קדרה פטור. ודינו שפסק צריך על החבשיל לא פטר מ"ק טעמי דכיון דאסיקא דמיקו הא איפשר דב"ש ארישא הוא דפליגי ולכשתא קמא כדי למשטא דנקט פת לאו דוקא דהוא הדיון דלא פטר מ"ק אלא אידין דפת דתנא רישא פת תנא סיפא נמי פת אכל צריך על מ"ק פטר את הפרפרת דהא משמע דמ"ק עדיף מפרפרת. ויש לתמוה דכיון דספק ברבות להקל ה"ל למפסק מהנימין כפשטא דצריך על הפרפרת לא פטר את הפת פת הוא דלא פטר את מ"ק פטר. וי"ל דכיון דנגמרא צעי אלינא דב"ש היינו כדי למשטא מינה פירושא דמ"ק ארישא קאי וא"כ אמרינן דפת דתנא דנקט כסיפא לאו דוקא דהוא הדיון למ"ק אלא אידין דרישא נקט פת או ארישא קאי ופת דנקט כסיפא דוקא הוא. אלא דלכתי קשה דהוה ליה למפסק להקל וזה נראה שהוא דרך השג"א ו"ל שכתב דהו"ל ספק בברכות דרבנן ולהקל. לכן נראה לי דכיון דצעי גמרא אלינא דב"ש משמע דק"ל לנגמרא דהלכה כב"ש ובי אמרינן דקאי ב"ש ארישא פטור דפרפרת לא פטר אפילו מ"ק פסק דצונו כן. ומיהו אחי קשה דק"ל למה פסק צריך על הפת פטר את הפרפרת הא אי קיימי ב"ש ארישא פת לא פטר אפילו מ"ק. וי"ל דבהא לא ה"ל למפסק הכי משום דקיי"ל כר' חייא דלמרת צפרק כ"ד מנרכין (שם מ"א): פת פטורה כל מיני מאכל. ואח"כ

לחם משנה

אכל מפנה לפנה נבית אחת קידוש וברכה שים: ו בירך על הפת פטר את הפרפרת וכו'. משנה צפרק כ"ד מנרכין (דף מ"ג). צריך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת ביה שמאי אומרים אף לא מעשה קדרה ובגמרא איבעיא להו ביה שמאי ארישא פליגי או ארישא פליגי ואסיקא בחיקו. ולחלופיה נראה דצונו פסק כבית שמאי דאמר דפרפרת לא פטר את הפת ולא מעשה קדרה ועל זה קשה חדא דלא היה ליה למפסק כבית שמאי אלא כספק מהנימין ודו דפירושו המשנה כתב דצדדי רבינו ו"ל דאין הלכה כבית שמאי, ונראה דספק כהנא קמא [דלא] כצדדי ליה נבית שמאי ארישא פליגי אכל כסיפא לא פליגי כלל דכולי עלמא לא פטר פרפרת מעשה קדרה ופטר שהזכיר את הפת הוא הדיון נמי מעשה קדרה אלא נקטיה אגב רישא וא"כ אלינא דק"ל לא פטר פרפרת מעשה קדרה. ואם אמרנן צריך צדדין דאסיק בחיקו כספק ברבות להקל ודילמא

מגדל עז

במזרחא של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך. ירושלמי: כתב הראב"ד ו"ל והוא שלא היה דעמו מחילה לך ע"כ. ואני אוברא בירושלמי דבמק פתת השחר ממתא ולא חילקו ויהי חילוקו ואם קבלה נקבל ואם לנין ונכדא יש לו השוכה שאם לא היה דעמו מחילה לך אם כן נמלך הוא יחס כן למה לי ממזרחא למערבה פליגי ממוזח למזרח וממערב למערב נמי כל נמלך ריך לחזור ולברך כדבעינן למימר קמא דר"ן: ו בירך על הפת בו' עד מעשה קדרה. פרק כ"ד מנרכין (דף מ"א מ"ב): ו גמר ברבא מלאכול או מלשחות או מלשחות ואח"כ נמלך לאכול או מלשחות אמ"ש שלא שינה מקיפיה חזיר ומברך בו' עד לברך שנית. פרק כ"ד מנרכין שם: כתב הראב"ד ו"ל לא אמרו וכו' או נגמנוט עכ"ל: ואני אוברא כי הראב"ד ו"ל ספק ארישא דר"ש ערבי פסחיס נבי עובדא דרב ברנא דאסיקא כיון דלמתייהו הב וצריך איחסר לכו למתייהו בלא ברכה וטובר רבינו ו"ל דוקא שמה ולא אכילה ואחתי לא כן קבלנו ממי רבונוט בעלי התוספות ו"ל אלא אכילה ושמה אחת היא לגבי היסק הדעת וכן כתב רבי אליעזר ממ"ז ו"ל בשיטתו ומשוי להי ההדרי מסוגיין

מלאמי בשבועה לרבינו יהושע מנני בניו של הרמב"ם ו"ל שכמד ששאלוהו שהיה חילוף הנוסחאות בצדד והשיב הנוטן צריך על החבשיל פטר מ"ק ולכן מנהיג הנוסחאות כך עכ"ל: ויש לדקדק מה ענין דינין אלו כאן גבי שניו מקום ריך לברך, לעיל צפרק ג' הוא מקומם גבי מנכר על העיקר ופוטור את העטפלה. וי"ל דהיינו שאני שאני חתך בחלילה פת

כלל מחמתה עלמא אלא להעביר היזק הדג מליח אכל הכא חתך הוא בחלילה כל אחד מהם מחמתה עלמא הילכך אינו ענין לשם. ומה שכתבו כאן גבי שניו מקום ריך לברך לומר לך לפעמים אפילו בלא שניו מקום ריך לברך שאם צריך על הפרפרת צריך לברך על הפת ואם צריך על החבשיל צריך לברך על מעשה קדרה: וא"ת במאי עסקינן לברך בצדדו מיהו שוות אמאי אין פוטוריה אם את זה ואי צדדין ברבימין שוות היכי אפשר לומר במקומם דפוטוריה זה את זה יעד שרבו ו"ל כמד דפרפרת היינו מבשיל ופירות וכו' דאין צדדתי וצדדתי הפה זה פשיטא דאין פוטוריה את הפת והאיך חתך אפשר לומר דברכה בפיה"א או העץ יפטור ברכה הפת וכן היאך אפשר דברכה מ"ק שהיא ביה"מ יפטור ברכה מבשיל ופירות או איפכא או יא"ל דכיון דתנן על הכל לא אמר שכלל ג"כ יא"ל הי"כ אפשר לומר שאם צריך על הפת בורא פרי האדמה יא"ל דהא פרי האדמה הוא ואפשר דאפילו צריך בורא פרי העץ יא"ל וכו"ל עך שאכל ממנו פטר הראשון חטה היה. וכן י"ל דברכה ביה"מ פטור ברכה מבשיל ופירות מיהו ה"מ כצדדיך על הדבר עממו ברכה שאינה מיוחדת לו כגון צדדיך על הפת

עממו שהכל ג"כ יא"ל אכל אם צריך על הפרפרת שהג"כ לא פטר את הפת וע"פ זה מקום צדדין ברכה על הדקך שכתבת. ועי"ל שאע"כ שאין ברבימיהן שוות אפשר שיפטור זה את זה כמו שמלצו צפת שהוא פוטור כל מיני מאכל שניו ע"פ שאילו היה מנכר על השאר מיני מאכל ברכה הפת לא היו נפטרים צדדין הכי אמרינן בברכה מעשה קדרה לגבי פרפרת או פרפרת לגבי מ"ק: כתב הרמ"ך צריך על מ"ק פטר את החבשיל וכו'. לא הננמי למה פסק בפרק ממה שמפירש בחלכה כי לדעת ח"כ פרפרת דהיינו החבשיל כמו שפירש הוא פטור מ"ק אכל מ"ק לא חזינן שיפטור פרפרת ואם פסק ב"ש אין מעשה קדרה פטור פרפרת ולא פרפרת מעשה קדרה. ועוד מימה שהוא פירש פרפרת מבשיל ופירות ואם כדבריו כן הוא הא אין ברבימיהן שוות עם מ"ק ופרפרת שהוא פת הבאה בצדדין עכ"ל. וכבר ישבתי דעת רבינו:

ו גמר בבלב וכו'. זהו נמלך שאמרו שקובע ברכה לעממו כלומר לפניו דוקא והכי דיין לשון רבינו שכמד חזיר ומנכר ולא כתב מנכר למפרע, ובפרק ע"פ (פסחים ק"ג): אמרינן דאמימר צריך אכל כסא וכסא משום דלמרת נמלך אהא, ויפסק כל הכשר (חולין ק"ו): אי"ר וירא אי"ר השמש מנכר על כל כוס וכוס לפי שכל כוס הוא נמלך ואינו מנכר על כל פרוסה ופרוסה ור' יוחנן אמר מנכר על כל פרוסה ופרוסה ואמר רב פפא דלא פליגי הא דאיכא אדם חסוב הא הילכתא אדם חסוב פרוש"י. אי איכא אדם חסוב שבעות שבעות שמיטה לוי לחם כל הניכר למדני מבאן שאין חילוק בין אכילה לשמיה כל שהוא נמלך בעי ברכה לפני: ובבב הראב"ד ו"ל לא אמרו לענין אכילה וכו' נגמנוט עכ"ל. דעמו ו"ל דלא אמרינן טעמא דנמלך אלא בשמיה אלא לא בחלילה ויש ראייה לדבריו מדאמרינן בפ' כ"ד מנרכין (ברכות מ"ג). דלמרת ליה רב הונא בן נתן לרב פפא לא ק"ל אמר אסור מנכר שפ"כ ח"ל סילק איחמר כלומר מומר לאכול עד שילקין האוכל מעל השלקין חזיר אסור בגמרא דרבי ירמיה וירא ורבה איקלעו לבי ר"ג לבתר דלסקיו תכא מקמייהו שדרו להו דיסתנא מבי ר"ג רבה אכל רבי ירמיה אלא אכל ח"ל רבי ירמיה לרבה לא ס"ל מר סילק אסור לאכול

השנת הראב"ד * במזרחא של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך. כתב הראב"ד ו"ל והוא שלא היה דעמו מחילה לך עכ"ל:

השנת הראב"ד * נגמר בבלב מלאכול או מלשחות בו' עד לברך שנית.

השנת הראב"ד * נגמר בבלב מלאכול או מלשחות בו' עד לברך שנית. כתב הראב"ד ו"ל לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שמיטה בלבד. אכל לענין אכילה לא הי"כ הפסקה אלא כמיס אחרונים או בשניה או נגמנוט עכ"ל:

א טור סי' קע"ו וע"ש סמ"ג עש"ן שם: ב טור סי' קע"ו וע"ש כהראב"ד:

השנת הראב"ד * נגמר בבלב מלאכול או מלשחות בו' עד לברך שנית. כתב הראב"ד ו"ל לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שמיטה בלבד. אכל לענין אכילה לא הי"כ הפסקה אלא כמיס אחרונים או בשניה או נגמנוט עכ"ל:

לחם משנה

בית שמאי פליגי ארישא ורבינן סבדי דפרפרת פטר מעשה קדרה והלכה כותמיהו ואין לברך על מעשה קדרה אחר שצריך על הפרפרת. וי"ל דהוי כעין ספק ספקא דספק אי ארישא פליגי וכו' מרוד דלא פטר פרפרת מעשה קדרה או ארישא. ואם המלך לומר ארישא הא איכא ב"ש דסבירא להו דלא פטר ודילמא הלכה כותמיהו אע"ג דעל הספק ליה נתן למפסק כותמיהו ספקא: שאיכילי ביהן הפת. לאו דוקא צריך שיאכל פת מעשה דאפילו לא אכל פת עמהם כיון שהם דברים הבאים בחוק הטעודה פטורים מברכה כדכתב לקמן אלא מה שכמד שאוכלין בהם פת כלומר שרנילים לאכול פת עמהם וכמד זה להודיענו ענין פרפרת מה:

ו גמר בבלב מלאכול או מלשחות וכו'. לכאורה נראה דקשה על רבינו ו"ל מאי דאמרינן צפרק כ"ד (דף מ"ג). וליח הילכתא ככל האי שמתחא אלא רבינו ו"ל דלמרת וכו' דמשמע

מגדל עז

דפרק שלשה שאלנו במעשה דשמעון בן שטח ע"י יואל המלך ויש לו ראייה מפרק כ"ד מנרכין דאמרינן רבה רבי ירמיה וירא וירא אלא חלילה ליה לא סבדי ליה מר סילק אסור מלאכול אמר ליה און אהבא דריש רבה אכל רבי ירמיה לא אכל אמר ליה לא סבדי ליה מר סילק אסור מלאכול אמר ליה און אהבא דריש רבה רבי ירמיה וירא וירא אלא חלילה ליה נבי בגמרא דהיסק הדעת חלילה וכן הבסיס ר"י הוון כולל התוספות ו"ל ואמר כי צומן הוא בעל הבית הוא חסוב אלצניו כמו ריש גלותא אלא ועליו אנו צומנין וכיון שאמר בעל הבית לן הא ונלכין אסור להקל דאמרינן בעל הבית בלא ברכה וכו' חלילה ליה מר סילק אסור מלאכול אמר לן און אהבא דריש רבינו מנהלל והרב רבינו משה מקו"י ו"ל אמרנן ר"י אלפס ו"ל הבסיס כדברי הראב"ד ו"ל מדאסיקא סוף שמעתינו יליח הלכתא ככל הוי שמעתתא אלא כי הא דלמרת רבי חייא רב אשי אמר רב שלם מריסית הן חיקי לסמיכה שמיטה חיקי לגאולה מפלה חיקי לגיטיל דייס ברכה ומתיר לה אפילו אסיק ואגמר דלא היי היסק עד דלויח נטילת מיס אחרונים. ורבינו ירמיה ו"ל עמד בשעת רבימיהו בעלי התוס' ו"ל וקובל כירושלמי דקא מסיק לה לאשמועינן דאין סיבה שמן מעבד בדיס ועל זאת נאמרה מילתא דרב גבי

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעח

קעח איזה דברים קרוים הפסק בסעודה. ובו ז' סעיפים:

א פסחים ק"ח
ב לשון הרמב"ם
גפ"ד מה"נ

א (א) "היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו (ב) והלך (ג) לבית אחר (ד) או בשהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו (ה) * לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה מקומו (ו) צריך לברך

באר היטב

כמ"ש ס"א. קילור דיני פירות הנאים בתוך הסעודה. אם אוכל עם הפס פשיטא שא"צ כלל ברכה ואם אוכל בלא פס לקנות בעלמא פשיטא שצריך ברכה לפניה דהו"ל שלא מחמת הסעודה אלא אם

ביאור הלכה

1123467-1000

משנה ברורה

דנעשה טפל לפת ואפילו לא היה דעתו לזה בפירוש בשעת ברכת המוציא. ואם אוכל בלא פס פשיטא שצריך ברכה לפניהם ואפילו הם מבושלים דהוי שלא מחמת הסעודה רק לקינוח בעלמא. אבל אם רוצה לאכול פירות קצת עם הפת וקצת בלא פס בזה יש דעות חלוקות ע"כ יש לנהוג שיאכל תחלה מעט בלא פס ויברך עליהן ואח"כ יוכל לאכול שאר הפירות בין בפת ובין בלא פס. וזהו בקובע סעודתו ללפת הפת בשאר דברים אבל בקובע סעודתו ללפת הפת בפירות כיון שאכל מתחלה פירות עם פת יוכל לאכול בסוף פירות בלא פס בלא ברכה:

אף כשלא אכל עוד עם פס כמ"ש הרמ"א הוא משום דקנט סעודתו עליהן ונעטימה בעלמא לא מקרי קיעת סעודה וכן מוכח במ"י שממנו מקור הדין הזה וז"ל דמכיון שמה עשה עיקר לפתן שלו מתחלה והתחיל לאכול ממנו עם הפס פטור הוא אח"כ כשאוכל ממנו בלא פס בכל ענין בין שיחזור לבסוף ויאלץ ממנו עם הפס בין וכו' ולשון עיקר לפתן שכתב מוכח בדברינו וכן משמע לשון רמ"א. ואפשר לומר עוד דהמחבר שכתב דטוב שיאכל בתחלה מהפירות דמשמע לכאורה אפילו מעט היינו דיאלץ מתחלה מעט עכ"פ אלא יאכל גם אח"כ דהא עיקר סעודתו היה אלו הפירות אלא למה שקיים הרמ"א כלשון רבינו יונה דהא אם לא יאכל לבסוף שפיר דמי היינו בעינן לא נעטימה קצת וכנ"ל:

* לפתח ביתו. עיין מ"ב ועיין בפמ"ג שמהם על המ"א נסק"ב שמעתיק דכשרואה מקומו מהני א"כ אמאי הוא שינוי מקום בלא לפתח ציחו ולא נהירא דלמא מיירי כשהפסח ועול ונפרט אם נישא דמיח לבית לא מהני רואה מקומו ודלוי לק"מ דלהרמב"ם בלא סוף לפתח ציחו הו"ל כמיח לבית כמו שכתבו האחרונים:

הנה מפני שהסימן הזה יש בו פרטים רבים ע"כ אקדים לזה הקדמה קצרה כדי להקל על המעיין. הנה בענין שינוי מקום [היינו שהתחיל לאכול והלך למקום אחר ורוצה לאכול שם או שרצה לחזור למקומו הראשון ולאכול שם] ק"ל דצריך לחזור ולברך ויש בזה ג' דברים שצריך לבאר. (א) מהו שינוי מקום אם מבית או ממחנה (ב) באיזה דברים שייך דין שינוי מקום. (ג) אם שינה מקומו מה דינו בזה ונחזור לבאר אחד אחד. ענין שינוי מקום הוא לא מיבעיא אם הלך באמצע אכילתו מבית זה לבית אחר בודאי הוי שינוי מקום ואפילו אם יצא רק חוץ לפתח ביתו בתוך אכילתו ג"כ בכלל שינוי מקום הוא ואינו מועיל אפילו היה דעתו לזה בשעת ברכה שישנה מקומו ואפילו אם שינה רק מחדר לתוך ג"כ סוברים הרבה פוסקים שהוא שינוי מקום [ועיין במש"כ בזה בכה"ל] אך בזה יש חילוק דאם היה דעתו בשעת ברכה לשנות המקום מתוך מחדר לתוך מחדר כיון שהוא תחת גג אחד. ומזוית לזוית אפילו טרקלין גדול לא הוי שינוי מקום כלל כיון שהוא תוך אחד ואין צריך כלל דעתו לזה. ובאיזה דברים שייך שינוי מקום איתא בזה פלוגתא בגמרא [פסחים ק"א ע"ב] דרב ששת סבר בין אם אכל פס ובין שאכל פירות ושאר משקין דינם שוה בזה דצריך לחזור ולברך ורב חסדא סבר דוקא אם אכל דבר שאין טעון ברכה במקומו ר"ל כגון פירות ומשקין שאין מחוייב דוקא לברך ברכה אחרונה שלהן במקומו הראשון וע"כ אמרינן דתיכף שעקר ממקומו נתבטל קביעתו וצריך לחזור ולברך כשירצה לאכול עוד אבל אם אכל פת [וי"א דה"ה כל דבר שהוא משבעת המינים] שהוא דבר שצריך לברך במקומו דוקא וע"כ אמרינן בהו דאפילו אם עקר ממקומו עדיין לא נתבטל קביעתו הראשונה וכל היכא שאוכל על דעת קביעות הראשונה הוא וכאלו יושב במקומו דמי ואין צריך לברך עליו המוציא ונחלקו הפוסקים בזה הרמב"ם וסייעתו פסקו כרב ששת דבכל גווני צריך לברך וזהו טעם שני סעיפים הראשונים והרא"ש וסייעתו פסקו כרב חסדא וזהו דעת הגהת הרמ"א שהובא בסוף סעיף ב'. וכל זה הוא לענין לחזור ולברך אבל לכתחלה אין לעקור ממקומו לכו"ע בכל גווני. ומה דינו של שינוי מקום נחלקו הפוסקים ג"כ בזה הרמב"ם וסייעתו סוברים דמשחזור למקומו בתחלה צריך לברך בהמ"ז [או הברכה אחרונה כשאלו דבר שחייבין עליו לברך ברכה אחרונה] על האוכל שאכל מקודם ואח"כ יחזור לברך ברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול עתה וזהו המוכח בסעיף א' ושאר פוסקים סוברים דאין צריך לברך רק הברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול אבל הברכה אחרונה יוצא במה שמברך אחר אכילה השניה ויהיה קאי על שניהן וזהו המוכח בריש הג"ה שבסוף ס"ב ולמעשה נקטינן הכל כדעת הפוסקים המוכח בהג"ה ויהי פרטי הדינים המסתעפים לזה יבואר הכל אי"ה בתוך הסימן ועתה נתחיל לבאר את דברי הסימן:

א (א) היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו (ב) והלך (ג) לבית אחר (ד) או בשהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו (ה) * לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה מקומו (ו) צריך לברך (ז) חשיב כנפסקה סעודתו למה שכתב הרמב"ם וסייעתו פסקו כרב חסדא וזהו דעת הגהת הרמ"א שהובא בסוף סעיף ב'. וכל זה הוא לענין לחזור ולברך אבל לכתחלה אין לעקור ממקומו לכו"ע בכל גווני. ומה דינו של שינוי מקום נחלקו הפוסקים ג"כ בזה הרמב"ם וסייעתו סוברים דמשחזור למקומו בתחלה צריך לברך בהמ"ז [או הברכה אחרונה כשאלו דבר שחייבין עליו לברך ברכה אחרונה] על האוכל שאכל מקודם ואח"כ יחזור לברך ברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול עתה וזהו המוכח בסעיף א' ושאר פוסקים סוברים דאין צריך לברך רק הברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול אבל הברכה אחרונה יוצא במה שמברך אחר אכילה השניה ויהיה קאי על שניהן וזהו המוכח בריש הג"ה שבסוף ס"ב ולמעשה נקטינן הכל כדעת הפוסקים המוכח בהג"ה ויהי פרטי הדינים המסתעפים לזה יבואר הכל אי"ה בתוך הסימן ועתה נתחיל לבאר את דברי הסימן:

א (א) היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו (ב) והלך (ג) לבית אחר (ד) או בשהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו (ה) * לפתח ביתו וחזר הואיל ושינה מקומו (ו) צריך לברך (ז) חשיב כנפסקה סעודתו למה שכתב הרמב"ם וסייעתו פסקו כרב חסדא וזהו דעת הגהת הרמ"א שהובא בסוף סעיף ב'. וכל זה הוא לענין לחזור ולברך אבל לכתחלה אין לעקור ממקומו לכו"ע בכל גווני. ומה דינו של שינוי מקום נחלקו הפוסקים ג"כ בזה הרמב"ם וסייעתו סוברים דמשחזור למקומו בתחלה צריך לברך בהמ"ז [או הברכה אחרונה כשאלו דבר שחייבין עליו לברך ברכה אחרונה] על האוכל שאכל מקודם ואח"כ יחזור לברך ברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול עתה וזהו המוכח בסעיף א' ושאר פוסקים סוברים דאין צריך לברך רק הברכה ראשונה על מה שהוא רוצה לאכול אבל הברכה אחרונה יוצא במה שמברך אחר אכילה השניה ויהיה קאי על שניהן וזהו המוכח בריש הג"ה שבסוף ס"ב ולמעשה נקטינן הכל כדעת הפוסקים המוכח בהג"ה ויהי פרטי הדינים המסתעפים לזה יבואר הכל אי"ה בתוך הסימן ועתה נתחיל לבאר את דברי הסימן:

שער הציור

(א) ומסתברא דהוא הדין אם נשאר בני ביתו מסובין על השלחן גם כן דינא הכי, דהרי בסעיף ב כתב דוקא אם לא הניחו שם אדם או נעקר הקביעות, אחר כך מצאתי שמצדד כן בספר מעשה רוקח: (ב) כסף משנה ולבוש והגר"א: (ג) כמו שכתב המחבר בסוף סעיף ב: (ד) וגרע מהיסח הדעת דאינו מצריך רק ברכה לכתחלה, דהתם מכל מקום סעודה אחת היא, אבל על ידי שינוי מקום חשיב כסעודה אחרת לגמרי [לבוש]:

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעח

פא באר הגולה

ג כ"י מל' הרמב"ם
ד פסחים ע"ש ולשו
הרמב"ם ע"ש

(א) [א] (ו) למפרע על מה שאכל (ח) וחוזר ומברך בתחלה * המוציא ואח"כ יגמור סעודתו ' אבל אם דבר עמו בתוך הבית אע"פ ששינה מקומו (ט) מפנה לפנה א"צ לברך: הגה (י) (ועיין לקמן סימן רע"ג (יא) אם היה דעמו לאכול נמקום אחר לא מיקרי שני מקום והוא שיהיו שני המקומות (יב) * צ"ל צ"ל וע"ל סימן קפ"ד): ב' 'חברים שהיו יושבין לאכול ויצאו (יג) לקראת חתן או לקראת כלה אם הניחו שם (יד) מקצתן חוזרים למקומם וגומרין סעודתן ואינם צריכין (טו) לברך שניה ואם לא הניחו שם אדם (טז) כשהם יוצאים צריכים לברכה למפרע (יז) וכשהם חוזרים צריכים לכתחלה (יח) וכן

שערי תשובה

[א] למפרע. עיין בה"ט ועיין מג"א מ"ש נ"ס"ק ד' ברוחא מקומו הראשון לא מיקרי שינוי מקום ועיין באנן העור שהארץ דנינו שינוי מקום וכחז דמחדר למדר אפילו רוחא מקומו לא מהני אם לא היה דעמו מחמלה

ביאור הלכה

* המוציא. ואם הפליג והספיק דעמו נוטל ידיו ומברך גם נטילה ידים ואם לא הספיק דעמו משמירת ידיו יש לעיין בדבר לענין נטילה: * בבית אחד. עיין במגנה נדרים ברוחא דהיינו נחדר אחד כ"כ המ"א ושאר אחרונים דמחדר אחד אף צ"ל אחד שני מקום וכ"מ בסימן רע"ג ובס"א כאן [עיי"ש בעור וכו' ספוגים כן נפשיטות] אלא לאס רוחא מקומו הראשון או שיהיה דעמו כזה בשעת ברכה יש להקל כזה כמ"ש למעלה בס"א ולפ"ו אם אכל פירות ומשקין שאין טעוניה ברכה במקומן ינכנס בלמעט למדר אחר שאין רוחא מקומו הראשון אסור לו לאכול שם בלא ברכה לכו"ע [דאף לדעת ההג"ה לקמיה פירות נמשקין מודין] ואף נחזור למקומו יהא טעון ברכה לכתחלה. והנה ד"ו אף שהוא כחוב צרכה אחרונים קשה מאד להזהר מה וכמחמלה שאין העולם נוהגין כן והפסחי נמקור הדין ומלמחי שאין דין זה מוציא דהמעין נפסחים ק"ל נחמ"ה אכל וברא"ש שם יראה דזהו רק לפי גירסתם דגרסי בגמרא גבי קידוש אכל ממקום למקום וכו' [ולדידהו דין קידוש במקום סעודה ושינוי מקום שרין] אכל אם נגרום אכל מפנה לפנה לא נהיה מוכרחים לומר דסובר הגמרא דמפינה לפינה ומחדר למדר ש"ס אחר שהם תחת גג אחד ואם נחמיר נמחדר למדר ה"ה לזרין להחמיר במפינה לפינה [נדל"ה מלי מיימי הגמרא ראה מרכ ענן דהחם היו מלאגרא לארעא] וא"כ כד מקילין אח"כ במפינה לפינה לענין שינוי מקום נכלל בענין זה גם נמחדר למדר דדוקא נמדיח לבית מקרי שינוי לענין שינוי מקום ולכשינא דגמ' שם ל"ש אלא מפת לבית דהא לפי גירסא זו ע"כ לזרין לחלק בין דין שינוי מקום לדין קידוש במקום סעודה ומ"ש בחידושי מהר"ם הללו"ה [שה"י תלמיד הרשב"א] דלענין קידוש נענין מקום סעודה ממש ומקום פתח גרים לכן אפילו מפינה לפינה אסור אכל לענין שינוי מקום בעקירה גמורה תליא מילתא ומפינה לפינה לא הוי עקירה ע"ש. והנה גירסא זו סבור מינה וכו' אכל מפינה לפינה לא מלמחי בכמה ראשונים והוא נפירוש ר"ח ונכנ"ג ובר"ף וכן בחידושי מהר"ם מללו"ה [והנה אף מי שר"ה לדחות ראייה זו ויאמר דע"כ לא מלינו הימר נהדיא בגמרא לענין שינוי מקום אלא במפינה לפינה וכמו שמסיים הגמרא אכל מפינה לפינה לא אשינו לו גם אסור לא מלינו דאנדיקת מסיפא דלישנא דייק מראש המימרא דקאמר הגמרא לא שנו אלא נמדיח לבית ומחדר למדר לא הוי בכלל זה] והנה דעת הרמב"ם כחז בני"ו דהוא סובר ג"כ בהפוס' והרא"ש דקידוש במקום סעודה ושינוי מקום דינא שיהי וכו' היכי דמחמירין נמחדר למדר לענין קידוש ה"ה דמחמירין לענין שינוי מקום ולא מקילין אלא מוזהר לויח נזיחו סדר אכל מהרה"מ בפכ"ט מהלכות שבת מוכח נהדיא דסובר דדעת הרמב"ם להיפך דמחמירין בין למדר לא הוי שינוי מקום דגם הוא גורם שם בגמרא לגבי קידוש סבור מינה וכו' אכל מפנה לפינה לא וכו' [וכגדת הגאונים הנ"ל] ומפרש שם דדבר זה קאי על מחדר למדר דמפנה לפינה היינו מפנה אחד שצרכה לפנה השני שנסוף הבית אף שגמלג מסתלקים מדרים הרבה [והוכיח פירוש זה מדברי הגאונים עי"ש וזהו מתיישב שפיר הגמרא דמיימי ראייה

מרכ

באר היטב

אכל הקובע סעודתו על הפירות יאכל תחלה פת עם הפירות ודוק: (א) למפרע. פי' לכתחלה לרין לברך נהמ"ו קודם שיעקור כמ"ש ס"ז ואם לא בירך קודם שעקר לרין לחזור למקומו ולברך

משנה ברורה

(ו) למפרע. ובמקומו הראשון. ולכתחלה כשורצה לצאת ממקומו צריך לברך בהמ"ו קודם שיעקור כמ"ש ס"ב ורק בדיעבד כשלא בירך מתחלה צריך אח"כ לחזור ולברך בהמ"ו במקומו שכן הוא מצוה ואח"כ יברך המוציא ויאכל במקום שירצה: (ח) וחוזר ומברך המוציא. והיינו כשעומד באמצע סעודה פת וכו"ש אם לא אכל מתחלה רק פירות או משקין בודאי שייך בהו שינוי מקום וכדלקמיה בס"ב: (ט) מפנה לפנה. היינו באותו חדר (ס) ואף שאין נראה לפניו מקומו הראשון מחמת הפסק דבר מהשישי הבית כמו תנור או פאראואן⁹ וכיו"ב אין זה שינוי מקום כיון שהוא בחדר אחד: (י) ועיין לקמן וכו'. ר"ל דשם מיירי לענין שינוי מקום גבי קידוש וה"ה לענינו: (יא) אם היה דעתו. ר"ל (י) שבשעת ברכה חשב לאכול גם במקום ההוא: (יב) בבית אחד. היינו (י) תחת גג אחד² ואפילו מחדר לחדר או מבית לעליה ואף שאין רואה מקומו (ס) וה"ה אם רואה מקומו הראשון שאכל שם אפילו דרך חלון ואפילו מקצת מקומו נמי מועיל אף שלא היה דעתו מתחלה³. ודוקא מחדר לחדר באותו בית (ט) אבל מבית לבית אף שסמוכין זה לזה מסתפקים האחרונים דאפשר דאין להקל ע"י ראית מקום⁴. ודע שלפי המבואר לקמן בהג"ה דאנו נוהגין כהפוסקים שלא לברך ע"י שינוי מקום כשעומד באמצע סעודה פת (י) תו אין ג"מ לדינא כל החילוקים האלו שהוכחנו לענין שינוי מקום רק לענין מסובין לאכול פירות ושאר משקין דבהם לכו"ע שייך דין שינוי מקום: ב' (יג) לקראת חתן וכו'. וה"ה כשיצא (יא) לדבר הרשות הוא דנקט לקראת חתן לרבותא דבלא הניחו שם אדם צריך לברך בהמ"ו מקודם שיצאו אף שיוצאין לדבר מצוה: (יד) מקצתן. ואפילו (יב) רק אחד: (טו) לברך שניה. היינו ברכת המוציא אף ששינוי מקומן בינתים דכיון שנשארו⁵ מקצתן במקומן לא פסקה סעודתן בהציאה: (טז) כשהם יוצאים וכו'. דכיון שלא הניחו שם אדם נפסקה סעודתן ע"י היציאה וכשאוכל אח"כ הוי כסעודה חדשה: (יז) כשהם חוזרים וכו'. באמת כבר כתב זה בס"א וכפל הדברים (יג) בשביל החידוש דהניח מקצת חברים או למה שכתבנו בסק"ג: (יח) וכן אם היו וכו'. אשמועינן (יז) דגם בזה מהני

קידוש במקום סעודה וכן שינוי מקום בפעודה ובשינוי מקום אף מחדר מינה וכו' אכל מפנה לפינה לא וכו' [וכגדת הגאונים הנ"ל] ומפרש שם דדבר זה קאי על מחדר למדר דמפנה לפינה היינו מפנה אחד שצרכה לפנה השני שנסוף הבית אף שגמלג מסתלקים מדרים הרבה [והוכיח פירוש זה מדברי הגאונים עי"ש וזהו מתיישב שפיר הגמרא דמיימי ראייה

מתרגם: ° מחיצה מטולטלת:

שער הציון

(ה) מגן אברהם והגר"ו וחיי אדם בכלל ג"ט ומגן גבורים: (ו) מאמר מרדכי וחיי אדם ושאר אחרונים: (ז) אחרונים בסימן רע"ג: (ח) מגן אברהם והגר"ו וחיי אדם ושאר אחרונים, ולא כאבן העזר: (ט) עיין בלבושי שרד וכן בדרך החיים בהלכות קידוש, דעתו שם דמבית לבית לא מהני ראית מקום אם לא שהיתה דעתו לזה מתחלה. ובאמת גם בסימן רע"ג לא נזכר זה רק בשם יש אומרים, ורמ"א לא העתיקו באן לדינא. אכן לענין מחדר לחדר נראה רש"י לסמוך על דעת המגן אברהם ושאר אחרונים בזה [אף דהאבן העזר חולק], אחרי דעצם הדין דמחדר לחדר הוי בכלל שינוי מקום אינו מבורר כל כך, דיש כמה ראשונים דפליגי בזה, וכמו שכתבנו בביאור הלכה: (י) אחרונים: (יא) אחרונים: (יב) גמרא, זקן או חולה, ולא דוקא זקן, אלא דאורחא דמלתא נקט גבית יוסף והגר"א: (יג) הגר"א: (יד) מגן אברהם ואלהיה רבה והגר"א ושאר אחרונים, דלא כמ"ו. ועיין ברא"ש פרק ערבי פסחים סימן כ"ו שדעתו גם כן דמהני הניח אף בדברים שאין טעוניה ברכה במקומן⁶.

ה שם והוא מהירי
* (והוא שלא היה
דעתו מחמלה לכן
הראב"ד ודלקמן
(ק"ג)

אם היו מסובין לשתות או לאכול פירות שכל המשנה מקומו הרי (יט) פסק אכילתו (כ) ולפיכך מברך (כא) למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך שנית על מה שהוא צריך לאכול והמשנה מקומו מפנה לפנה (כב) * "בית א"י" (כג) אינו צריך לחזור ולברך. (כד) "אכל * (כה) במזרחתה של תאנה זו ובא לאכול במערבה (כה) צריך לברך: הגה (כו) יש חולקים בכל מה שכתוב בס"י זה רק סוגרים ששני מקום אינו אלא כהיסח הדעת ולכן אם שינה מקומו למקום אחר א"י לנרץ אלא לפני מה שרצה לאכול אצל לא על מה (ז) שכבר אכל (מוס' ורש"ס והרא"ש ומרדכי פרק ע"פ ועור) ודוקא שלא הניח מקצת חברים בסעודה ואכל מדברים שאינן לריכים ברכה במקומם (כז) אצל אם הניח מקצת חברים או אפילו לא הניח (כח) * ואכל דברים אחרים ברכה במקומם אפי" מה שרצה לאכול אחר כך (ג) א"י לנרץ (סמ"ק ואו"י) ולכן מי שפסק סעודתו והלך (ד) לבית אחר (כט) או שהיה אוכל וקראו חברו לדבר עמו אפי" לפתח ביתו או למקום אחר כשחזר לסעודה א"י לנרץ כלל

באר היטב

רמ"א לעיל והוא שיהא שני המקומות צבים א' היינו לדעה שפוסק שם לצריך לנרץ למפרע אצל להיש חולקים שמיא רמ"א אינו כן ובספר אבן העזר מסיק דכשהולך ומשנה המקום צלמנע הסעודה ואפי" הסיח דעתו שזו מאכילה כשחזר לסעודתו א"י לנרץ הן על פת הן על כל הדברים הנאים מחמת הסעודה אצל דברים

בהמ"ו ואח"כ יאכל במקום שירצה רק שינרץ המוציא מחלה ועס"י קפ"ד: (ב) שכבר אכל. והברכה אחרונה על אכילתו שניה עולה לכאן ולכאן רק לפניו צריך לנרץ כדן נמלך: (ג) א"י לנרץ. ואז אפילו הלך למקום אחר בחוץ הסעודה ושמה יין או מים א"י לנרץ דלקניעה קמא הדר צ"י מ"א: (ד) לבית אחר. והא דכתב

ביאור הלכה

מרכז עין דמיירי מאגרא לארעא על מפנה לפנה דגם מפנה לפנה הכונה מחדר לחדר ע"ש ואפשר דגם כל הגאונים הנ"ל דרגסי מפנה לפנה ס"ל כן ומתפרש הסוגיא בפשיטות] ולפיכך היקל הרמב"ם גבי קידוש מוית לויית דוחו אינו בכלל מפנה לפנה שבש"ס וא"כ גבי שינוי מקום דקאמר במתרא דדוקא מבת לבית אצל מפנה לפנה מותר ע"כ קאי נמי על מחדר לחדר דזה נקרא מפנה לפנה וכנ"ל [ומיושב לשון הש"ס דקאמר רק מבת לבית היו שינוי מקום דמשמע לכל שבתוך הבית לא היו שינוי והרמב"ם שהעתיק נמי בענינו גבי שינוי מקום כלשון הגמ' דמפנה לפנה צבית אחד מותר לפ"ו בע"כ כוננו ג"כ אף על מחדר לחדר דכיון שהוא צבית אחד מותר ולא הוסיף נחמלה לאסור אלא מבת לבית [ומדריק מאד מה ששינה הרמב"ם לשונו לגבי קידוש קאמר מוית לויית וכן כתב מפנה לפנה]. היולא מדבריו ולהרה"מ דעת הרמב"ם דמחדר לחדר לא היו שינוי מקום וגם מדעת ה"ג ור"ח ורי"ף ע"פ גירסתם נראה כן וגם מנינו לרש"י שסוגר בהדיא לענין שינוי מקום דמפתח לעליה לא היו שינוי מקום וה"ה מחדר לחדר דהוא גורם בשניהם אצל ממקום למקום לא [וע"כ דמחלקין בין קידוש לשניי מקום נסעודה] וכן נאזר זרוע העתיק דבריו לריגא ע"ש וע"כ אף דראה ונכון לחוש לכחמלה לדעת האחרונים שלא ליכנס אפילו מחדר לחדר צלמנע אכילתו מדברים שאין טעונין ברכה אחרתן במקומן אם לא שהיה דעתו לזה ממחלה בשעת ברכה מ"מ הנהוג להקל מה אין למחות בידו דיש לו על מי לסמוך וכנ"ל ועכ"פ דיעמד טדאי אין להגדיר ברכה בהן דמידי ספיקא לא נפקא ופסק ברכות להקל ויכול לראות מקומו הראשון צדאי יס להקל אף לכחמלה וכנ"ל נקמ"א בנ"ב: * ואכל דברים שצריכין ברכה וכו'. היינו שמחמלה אצל דברים הנזכרים ברכה במקומן אצל במקום שהלך עמה בחוץ הסעודה אפי" שמה יין [ומיירי שצריך מחמלה על היין בסעודת הפתח] או מים א"י לנרץ דהא ע"כ צריך לחזור לקביעומו הראשון והו' כעומד צלמנע הסעודה [מ"א]

משנה ברורה

הניח מקצת חברים כמו בסעודת פת"א: (יט) פסק אכילתו. ונרע (טו) מהיסח הדעת שאין מברכין רק ברכה לכתחלה כשחוזר לאכול דזה נחשב כסעודה אחרת לגמרי: (כ) ולפיכך מברך וכו'. היינו כשלא בירך ברכה אחרונה קודם יציאתו מברך עתה כשחזר וכמו לענין פת לעיל בס"א: (כא) למפרע. ובזה א"צ לחזור למקומו דוקא אלא יכול לברך אפילו במקום השני דרק בפח מצותו לכו"ע לחזור ולברך במקומו כדלקמן בס"ה: (כב) בבית אחד. פי' בחדר אחד [מ"א וש"א] ועיין מש"כ בבה"ל: (כג) אינו צריך וכו'. ואף ששינה מקומו לגמרי לאכול בזוית האחרת א"צ לחזור ולברך דזה אינו נחשב שינוי מקום ואף שאין רואה מקומו הראשון (טז) בגון שמפסיק תנוד וכיו"ב כיון שהוא בחדר אחד: (כד) אכל במזרחתה וכו'. ואין חילוק בין שאכל שם פת ושאריו דברים או שאכל (יז) פירות התאנה עצמה: (כה) צריך לברך. כיון שהתאנה מפסקת (יח) ואינו רואה מקומו הראשון ומיירי שלא עמדה התאנה בחוץ היקף מחיצות (יט) דאם עמדה בחוץ היקף מחיצות אף שאין רואה מקומו א"צ לברך דחשיב הכל מקום אחד וכמש"כ לעיל בשניה מקומו בחדר אחד ועיין לקמיה בס"ג לענין מאילן לאילן. ואם היה דעתו בשעת ברכה לאכול גם במערבו של אילן (כ) י"א דמהני בכל גווני: (כו) ויש חולקים וכו'. בתרתי פליגי על דעה ראשונה אחד דהם לא מצרכי ברכה למפרע לעולם מחמת שינוי מקום ורק ברכה לכתחלה קודם שיאכל שנית דחשיב רק כהיסח הדעת ולא כמה שסילק סעודה הראשונה לגמרי וע"כ הברכה אחרונה עולה לשניהם וגם ס"ל דגם זה שצריך ברכה ראשונה הוא רק בעומד בסעודת פירות או משקין דתיכף ביציאתו חוץ

לפתח ביתו נפסקה סעודתו [אם לא הניח שם מקצת חברים (כא) ואפילו הלך רק לעשות צרכיו לקטנים] אבל בפח ומיני דגן שצריכין לחזור ולברך במקומן לא נפסקה הסעודה בהציאה וא"צ אף ברכה ראשונה וכאלו לא שינה מקומו כלל אם לא שהסיח דעתו מלאכול עוד וכדלקמיה: (כז) אבל אם הניח וכו'. דכיון שנשארו מקצתן ואפילו אחד במקומו לא נפסקה הסעודה וחתרין לאכול או לשתות בלי שום ברכה אף שהיתה מסיבתן לאכול פירות או משקין: (כח) ואכל דברים וכו'. כתב במ"א סימן ר"י דוקא כשאכל כזית דאם אכל רק פחות מכזית פח קודם שיצא דינו כמו פירות דהא א"צ לברך אחריו וממילא מיד שיצא לחוץ צריך ברכה ראשונה אף שחזר למקומו וע"כ צריך ליהזר (כט) לכתחלה שלא לצאת ממקומו אף מחדר לחדר [היכא שאין רואה מקומו] קודם שיאכל כזית⁵: (כט) או שהיה אוכל וכו'. אף שלא אשמועינן בבבא זו שום רבותא נקט לישנא דהמחבר בס"א ופסק להיפך:

דאי

שער הציון

(טו) לבוש: (טז) מגן אברהם ושאר אחרונים: (יז) דע, דכל זה לדעת המחבר דפסק דאפילו בדברים הטעונין ברכה במקומן נמי יש שינוי מקום, מה שאין כן להרמ"א דפסק לקמיה דרבכרים הטעונין ברכה במקומן אין שייך שינוי מקום כלל, אם נסבור דעתה היש אומרים בסעודה ה' דכל ד' מינים טעונים ברכה במקומן, על כרחו יפרש דין זה דאכל במזרחתה פירות שאינם מדי מינים: (יח) בית יוסף ושאר פוסקים: (יט) גם זה שם: (כ) דעת הראב"ד המובא בבית יוסף, ותוהו כבאר הגולה, ועיין בפרי מגדים: (כא) דרך החיים: (כב) כתבתי לכתחלה, משום דבידורתי בביאור הלכה דמחר לחוד כמה פוסקים סוברין דלא היו שינוי מקום:

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעח

פב

דהא פת לרין ברכה נמקומו לכולי עלמא מיהו * אס הסיח דעתו כשחזור (ל) ודאי * לרין (ה) לנרן על מה שרונה לאכול אח"כ (ב"י ורשב"א) (לא) ואין חילוק בין חזר למקום שאכל כבר וצין (לב) סיים סעודתו במקום (ו) אחר (רמב"ם פ"ד ור"ן) וכן נוהגין במדינות אלו מ"מ (לג) לכתחלה לא יעקר (לד) ממקומו (לה) * בלא ברכה

באר היטב

דעת רמ"א דלא כב"ח: (ה) לנרן. וג"כ ליעול ידיו ולא יברך עיין סימן קס"ד: (ו) אחר. אבל צהניט מקצת חברים בשאר דברים צעין דוקא שחזר למקומו אבל כשאוכל במקום אחר לרין

ביאור הלכה

כס סוס' ושא"ל: * אם הסיח דעתו כשחזור ודאי וכו'. הנה אף דבאק העחר הקפה על סמימת הדין מהא דמי קע"ט דאיחא שס דלענין אכילה דעם הר"י והר"ן דלא חשיב היסח הדעת ומחמת זה רנה לחדש דלענין פת אין היסח הדעת גורם ברכה שניה צענינו כבר סתמו כמה אחרונים [הגר"ו והבית מאיר והמגן גטריס] שלא לדבריו מטעם דהאס איירי כשיושב במקום אחד אחריו דרך הארס אחר שנמלך לחזור ולאכול וע"כ לא חשיב היסח הדעת משא"כ צענינו כשעקר והלך ממקומו:

* צריך לברך על מה וכו'. ולרין ג"כ ליעול ידיו ולא יברך [אחרונים]:

* בלא ברכה. משמע מזה דדעת הרמ"א דכשהוא יוצא טעון ברכה ונאלמם המעיין שהר"ן יראה דדבריו שס הוא רק לשיטתו דע"י

עקירה ממקומו נחשב כגמר סעודה ולרין אח"כ ברכה לכתחלה ולכן כתב לרין לנרן גס בהמ"ו קודם שיצא אף דלפשר לשונו ולנרן חייצין שמה ישכח וכמו בכל גמר סעודה דהכי קר"ל צימן קפ"ד משא"כ לדעה זו דלא נחשב ע"י היציאה לגמר סעודה דחזר לסעודתו לאכול עלי שוס

ברכה כלל מנ"ל להרין לכתחלה בהמ"ו קודם שיצא ואדברנה הלא יש מה שמוס ברכה שא"ל כשמנרן באלמע סעודתו ואח"כ מנלמי שהגרע"א צחידויו עמד מה ע"ש. אמנם נראה לומר דמקור דברי הרמ"א הוא מתוספות והרא"ש שכתבו לשיטתם הנ"ל בהג"ה דבהמ"ו למפרע לעולם אי"ש

ע"י שינוי מקום לכו"ע דאינו אלא כהיסח הדעת דמנרין רק ברכה לכתחלה ואפ"ה כתבו דמשום ענה טובה שמה ישאף עד שירעב ויפסיד

הבהמ"ו רין לנרן כשעוקר ממקומו ללאת וכן רמו הגר"א צבאורו מקור לרין זה מדברי התוספות וא"כ מספכרל לכאורה לומר דזה שרין גס לרין דס"ל כרית ומ"מ אפשר לומר דזהו נמי רק לרד ששט שס דמנרין

ברכה ראשונה עכ"פ מן הדין צינאחו כהיציאה מהיסח הדעת ולכן אחריו דברך גס בהמ"ו קודם יציאתו שמה ישאף עד שירעב כיון דבלא"ה היסח דעתו מאכילתו אבל למאן דס"ל דא"ש ברכה לכתחלה כשחזר לסעודה פה

דלא חשיב היסח הדעת לדידיה גס בהמ"ו אי"ש כשיוצא אף מנד ענה טובה דלא שרין לנרן באלמע סעודה וכנ"ל. והנה לכאורה יש להודיע זה מצריחא גופא דקאמרה דכשהיציאה שס זקן וחולה אי"ש ברכה כשיוצא ולא

ברכה לכתחלה כשחזר והיינו אף מנד ענה טובה והטעם בע"כ הוא כמו שכתבו דכיון דלא חשיב היסח הדעת שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא דחטעס הוא דכיון דהניח שס זקן או חולה לא ישאף כ"כ אבל כשלא

משנה ברורה

(ל) ודאי צריך לברך. ברכה ראשונה כדן היסח הדעת ואח"כ יברך בהמ"ז על הכל: (לא) ואין חילוק בין וכו'. אלעיל קאי והיינו באוכל דברים הטעונים ברכה במקומו ולא הניח מקצת חברים

ואשמעינן דאף כשמסיים סעודתו במקום אחר ג"כ אי"צ לברך דעל סמך סעודה ראשונה אוכל אבל כשאוכל דברים שאין טעונים ברכה במקומן כגון פירות וכיו"ב [או ששותה משקין] אף שהניח מקצת חברים לא מהני אלא כשחוזרין לחבורתן לסעודתן הראשונה אבל

לאכול או לשתות במקום אחר צריכין ברכה לכתחלה [מ"א וש"א]: (לב) סיים סעודתו. ואם אכל גם שם פת מבואר בס"ד דמברך שם בהמ"ז כיון דשם הוא סיום סעודתו: (לג) לכתחלה לא יעקור. ר"ל אף שעומד באמצע סעודת פת (ג) ורוצה לצאת ע"מ לחזור ולאכול ולברך דלדעה זו אינו מצריך שום ברכה ביציאתו

מ"מ לכתחלה לא יצא דחיישינן שמא ישכח לחזור ולאכול ולברך במקומו [או (ד) שישאף עד שירעב ויפסיד בהמ"ז לגמרי] ואם מזמינים לו לאכול פת במקום אחר דאו לא שייך האי חששא כיון שהולך לאכול שם ויברך שם אחר אכילתו כמ"ש בס"ד (כה) אפ"ה

לכתחלה לא יעקור ממקומו עד שיברך דרק בריעבד כשכבר יצא אמרינן דמותר לו לאכול ולברך במקום השני דגם שם מקומו הוא

אבל לכתחלה מצותו לברך במקומו שאכל קודם שיצא אם לא שהיה דעתו בשעת המוציא לאכול גם שם דאו חשיבי שניהם מקומו ומותר אף לכתחלה ואפילו מבית לבית מהני מחשבתו לדעה זו² וכן נהגו

כשהולכין לסעודת נשואין שמכוח מתחלה לאכול שם: (לד) ממקומו. בתוספות ורא"ש משמע דאין להחמיר בזה רק כשיוצא ע"מ להפליג דאו חיישינן להני"ל אבל כשיצא ע"מ לחזור לאלתר מותר: (לה) בלא ברכה. עיין בחידושי רע"א מה שכתב בזה ועיין בבה"ל שהכרענו

לדינא דאף דלכתחלה בודאי נכון לנהוג כהרמ"א שלא לצאת לדבר הרשות מ"מ כשיצא אין לו לברך אם יציאתו הוא ע"מ לחזור ולגמור סעודתו דחשיב כעומד באמצע סעודה ויש בזה חששא דברכה

שא"צ³ רק אם הוא משער שאפשר שיפליג הרבה נכון יותר שיברך הניח חיישינן לזה חס אפשר דגם ס"ק דר' יהודה מודה לזה ולא פליגי

שניה דס"ל לח"ק נהדיא דספכרל לן להלכה כוומיה דאף כשיוצא אין להלכה כוומיה דאף כשיוצא אין להלכה כוומיה דאף כשיוצא אין להלכה כוומיה

העיון נראה דמקור דברי הרמ"א יש להם סמך מדברי הללו והמאור ע"ש נמאור דדייק מדקמ"ב צבריחא לראשונה לקראת חתן וכן צענינו לכהכ"נ או לנהמ"ד משמע דדוקא בלופן זה אמרו דמותר להם לעקור משום דהוא דבר מנה"ה אין לו לעקור ממקומו דחיישינן דלמא ממשיך ולא הדר לצרכי

ר' יהודה דמיקל כשהניח מקצת חברים הוא משום דהוא דבר מנה"ה אין לו לעקור ממקומו דחיישינן דלמא ממשיך ולא הדר לצרכי דזוכמיה [ופליגי ס"ק ור"י דח"ק סבר דכיון שעוקר רגליו לדבר מנה"ה אין לו לעקור ממקומו דחיישינן דלמא ממשיך ולא הדר לצרכי

לנו להקל בזה רק כשהניח דל"ה הוא כגמר סעודה לפי שיטתו שס]. אמנם עדיין קשה דבאלמא גס בדברי הכלבו לא נזכר דברך בהמ"ו קודם שיצא וגם במאור לא נזכר נהדיא ולא כתב רק לדבר הרשות אסור לו ללאת דלמא ממשיך וכו' ואפשר דכונתם בזה שיגמור סעודתו ויברך אבל

לא שיברך בהמ"ו באלמע סעודתו ואלו לדבר הרשות ואח"כ כשיצא לגמור סעודתו יברך עוד ויגרוס ברכה שא"ל [וחתן דהוה ג"כ כונת המאור בסוף דבריו שכתב עד שיברכו דהיינו שיגמור סעודתו ויברך] ואפשר דגם כונת הרמ"א הוא כן דיגמור סעודתו ויברך וי"ל. אכן אם הוא משער שאפשר שיפלוג הרבה מספכרל דברך מקודם ונפרע אס לא הניח מקצת חברים סדאי נכון לברך ואין לחוש לברכה שא"כ כי נוכל

לנרן לזה דעת המחבר דסתם כהרמב"ם והגאונים דפסקו דכלל גזויי משיאל מפמח בינו לרין לחזור ולנרן:

שער הציון

(כג) דברין מיירי ככהאי גוונא, וגם דאלו כבר גמר סעודתו לגמרי, כבר נזכר הדין הזה לקמן בסימן קפ"ד, עיין שם, וכן משמע פשטא דלישניה, וכן פירשו האחרונים, ועיין ביאור הלכה: (כד) תוספות והרא"ש בפרק כיסוי הדם, ורמו הגר"א לטעם זה: (כה) ב"ח ומגן אברהם ואליה רבה ושאר אחרונים:

דחיישינן

שער הציון

דחיישינן

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קעח

(י) (לו) * דחיישינן שמא ישכח מלחזור ולאכול (הכ"ר מנחם ור"ן) מיהו לנרדף מזה * עונתה¹ כגון שהגיע זמן ספלה מותר (כל צו הלי' פסק) ועיין סי' קפ"ד: ג' יש מי שאומר שאם היה בגן ורוצה לאכול מפירות כל אילן ואילן כיון שברך על אילן אחד (לו) א"צ לברך על האחרים (לח) והוא שבשעה שברך היה דעתו לאכול מאותם האחרים אבל מגן לגן צריך לברך אפילו אם הם סמוכים (לט) ואפילו אם כשברך תחלה היה דעתו על הכל: ד' אם אכל פת במקום אחד (מ) וחזר ואכל במקום (ס) אחד

באר היטב

לברך מ"ח ע"ש: (י) דחיישינן שמא ישכח. לפי טעם זה אם מומינים אותו לאכול במקום אחר שרי וכן המנהג פשוט אבל הנ"ח כתב דוקא כשהיה דעתו בשעת ברכה המוציא לעקור אבל בל"ה אסור לעקור לכתחלה לר"ך לברך במקומו וכ"כ רמ"א בתשובה סי' מ"א. וט"ז האריך והעלה המנהג בימיו שאוכלין קנה בתימם והולכים לסעודת נשואין לגמור הסעודה והו' כשהיה דעתם מתחלה ללכת אח"כ שם וכן צוה"ל דרכים שמצדק במקום סיום אכילתו. ואם אירע הדבר שהלך למקום אחר שלא לאכול שם וחזר לסעודתו

ביאור הלכה

* דחיישינן וכו'. עיין גמ"כ אף דנמאור משמע דדברים שאין טעון ברכה ממקומו מותר לו לעקור לכתחלה אף לדבר הרשות קודם שיברך וזהו דקאמר דף ק"ב ע"א גמ' דטעוין ברכה למפרע כשיולא אף לרננן ע"ג לדידיה ונאפטר דכונן דכח דכח רשות לו לברך משא"כ דברים הטעוין ברכה במקומן לרננן אין רשאי לברך כשיולא כיון דס"ל דכשיחזור א"י ברכה לכתחלה נמלא דכשמברך ברכה למפרע גורם ברכה אח"כ לכתחלה כד"ן מ"מ לטעם התוספות והר"ש שכתב דשמא ישהא כתבו כמה אחרונים דשייך אף דברים שאין טעוין ברכה במקומן ונפטר דכח נפקה האכילה ביניאמו דנל"ה לר"ך ברכה לכתחלה כשיאכל אח"כ * עוברת. כ"כ בל"ה אבל נמאור לא משמע כן דהוא לא כתב רק לדבר הרשות אסור ונפטר לפי דברי התוספות והר"ש ע"י יסו' הדס דהא דקאמר דטעוין ברכה למפרע הוא רק משום עלה טובה

כמהמ"ז כשיוצא: (לו) דחיישינן וכו'. ואפילו אם לא אכל פת אלא פירות ושאר דברים (כו) משמע מכמה אחרונים דנכון ליזהר (ס) לכתחלה שלא לצאת ממקומו עד שיברך ברכה אחרונה: ג' (לו) א"צ לברך. ואפילו (כז) אין רואה מקומו שהאילנות מפסיקין ול"ד לאוכל במזרחה של תאנה וכו' לאכול במערבה דצריך לברך (טז) דכאן מיירי שמוקף מחיצות דחשיב כמו מקום אחד כנ"ל (ז) ויש מאחרונים שפירשו דמיירי באין מוקף מחיצות וטעם ההיתר בזה הוא משום שהיה דעתו לזה מתחלה² וכמשי"כ לעיל בהג"ה דדעתו מהני אף מחדר לחדר ואף שאין רואה מקומו מחמת הפסק האילנות לא חשיב אלא כמו מחדר לחדר ולפ"ז גם לענין מזרחה של תאנה מהני דעתו ולהכי כתב המחבר בשם יש מי שאומר

משום דאין דין זה ברור דליהני דעתו באין מוקף מחיצות דהוא רק שיטת הראב"ד [הגר"א בביאורו]: (לח) והוא וכו' היה דעתו. כמו בחדר לחדר בעלמא דבעינן דוקא דעתו וכנ"ל בס"א בהג"ה ובח"א כלל נ"ט ראיתי שמחלק בענין זה בין מוקף מחיצות לאינו מוקף מחיצות דבמוקף מחיצות לא בעינן דעתו בפירוש אלא אפילו מסתמא אמרינן דדעתו על כל האילנות³ [אם לא שהיה דעתו מתחלה לאכול רק מהאחד ואח"כ נמלך לאכול גם מהשני דאז צריך לברך] ובאינו מוקף מחיצות בעינן שיהיה דעתו בשעת ברכה גם על השני וואם לא היה דעתו אפילו (לא) רואה את מקומו הראשון ג"כ אינו מועיל⁶ כיון שאינו מוקף מחיצות ט"ז ודה"ח: (לט) ואפי' וכו'. משום שינוי מקום דהוי כמבית לבית דלא מהני דעתו לכו"ע כמשי"כ לעיל בס"א בהג"ה ואפילו אין הגן מוקף מחיצות כיון שכל אחד הוא בפני עצמו חשיב הוא כמו שני בתים ואפילו רואה מקומו הראשון ג"כ אינו מועיל⁶. מי שכירך על הפרי לאכול כאן ולא אכל ממנו ושינה מקומו כתב הא"ר בשם ברכת אברהם דאינו יוצא בברכתו [ולפי משי"כ לעיל בס"ב בבה"ל הוא דוקא מבית לבית אבל מחדר לחדר לא] וכתב הח"א דאפילו אם אוחז הפרי בידו והולך ואוכל יש בו משום שינוי מקום אם יצא ממקומו הראשון שקבע עצמו לאכול לחדר אחר ולא היה דעתו מתחלה לזה דכל פתיחה ופתיחה הוא דבר אחר⁷ עיי"ש ולפי מה שכתבתי לעיל יש ליזהר בזה רק לכתחלה אבל בדיעבד אין לחזור ולברך מחמת שינוי מקום שמחדר לחדר: ד' (מ) וחזר ואכל. ואף דלדעת המחבר לעיל בסעיף א' וב' אסור לאכול במקום השני על סמך סעודה הראשונה אלא צריך לברך מקודם כהמ"ז על אכילה ראשונה והמוציא על להבא (ג) וגם דעתו לא מהני מבית לבית צ"ל דכאן מיירי (ג) שכבר אכל דאז מברך במקום השני דגם זה מקומו הוא ולפי מה שאנו נקטינן כדעת ההג"ה לעיל בסעיף ב' רק לכתחלה אין לעקור ממקומו עד שיברך במקומו אבל אם כבר עקר מותר לאכול

כאן

שער הציון

(כו) בית מאיר ופרי מגדים באשל אברהם סעיף קטן ג ומגן גבורים, והחיי אדם כלל נ"ט אות א', אף הוא כתב, כשגמר ברכתו שלא לאכול ולשתות עוד, עיין שם. ומהם משמע דאפילו באמצע סעודה, משום עצה טובה שמא ישהא עד שיורעב ויפסיד ברכתו, וכמה שכתבו התוספות והרא"ש לגבי פת, אכן ביוצא על מנת לחזור לאלתר בודאי אין להחמיר, וכמו שכתבנו במשנה ברורה לגבי פת: (כז) אבל כשכבר יצא קילא מפת, בדפת קיימא לן כסימן דצריך לחזור למקומו ולברך, ובהו מותר לברך במקומו שהוא: (כח) אחרונים: (כט) מגן אברהם [וכן משמע מט"ל] ודרך החיים והגר"ז: (ל) מאמר מרדכי והגר"א ואבן העזר. והנה במאמר מרדכי ואבן העזר משמע דגם במוקף בעינן דעתו, ובהגר"א לא מצאתי הוכחה לזה, ובחיי אדם משמע דנקט לדינא דבמוקף לא בעינן דעתו לזה ואפילו בסתמא מהני⁸. והנה אפשר היה לומר דגם המגן אברהם יסבור דלהראב"ד מהני דעתו ואפילו מאילן לאילן באין מוקף מחיצות כמו לענין מזרחה של תאנה, אך לא רצה לפרש כן בהשולחן ערוך משום דהא חזינן דאין דעת השולחן ערוך לסבור לדינא כהראב"ד, דהא לענין מזרחה של תאנה לא הוכיר כלל דעתו, ומשמע דלא סבירא ליה כוותיה, ועל כן מפרש דמיירי במוקף ואתאי ככלי עלמא, והגר"א יסבור דלהכי הוכיר דעת הראב"ד בסעיף זה להשמיענו דאפילו במאילן לאילן מהני גם כן דעתו, וכל שכן באילן אחד למערבו דמהני דעתו לידידה: (לא) ובלבוש שרד כתב דמשמע ממגן אברהם בסעיף קטן ט דרואה מועיל אפילו אין מוקף מחיצות. גם באליה רבה משמע דחולק על הט"ז. ולעניות דעתי נראה דתלמי זה בזה, דאם נסבור דדעתו לא מהני באינו מוקף, גם רואה אין מועיל: (לב) כן מוכח ממגן אברהם דלא סבירא ליה כפירוש הט"ז, וגם המאמר מרדכי האריך בדבר ומסכים להרמ"א לעיל דלא מהני דעתו במבית לבית לדעה הראשונה: (לג) מגן אברהם:

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קצח

פג באר הגולה

ח הרמב"ם פ"ד
 ודעת הרמב"ם
 ב הראש"ש י' העות'
 ורמ"ש שם ופסק
 הדם כפי
 כ הראש"ש פ"ק
 דמעיני' ב"ש
 הראש"ד

אינו מברך בה"מ (מא) אלא במקום השני כמו שנהגו (מב) הולכי דרכים שאוכלים דרך הילוכם ויושבים ומברכין במקום סיום אכילתם: ה"י"א ששבעת (ט) המינים טעונים ברכה (מג) לאחריהם במקומם וי"א דדוקא (מד) מיני דגן: הגה וי"א דוקא פת (מה) לצד (נ) הגהות מיימוני פ"ד: ו' מי שזוכר בתוך הסעודה שלא התפלל ועמד והתפלל אפי"ו אם אין שהות לגמור סעודתו ולהתפלל שחייב להפסיק (מו) ואי אפשר לו לאכול עד שיתפלל עם כל זה (מז) לא הוי (י) [ג] הפסק: ז' אדם שישן בתוך סעודתו (מח) שינת עראי לא הוי הפסק: הגה וכן אם הפסיק בשאר * דברי רשות * כגון שהורץ (מט) לנקבו וכוונא בה"י

שערי תשובה

לאכול נחמד האחר נו' עיין שם: * [ג] הפסק. עיין בה"ט ועיין במג"א שהבא רמ"א מע"פ דכיון דבעי לתימר אנדחא והלילא הסיס דעחו כו' ובאה"ע"ו השיג עליו מין דקו"ל ידיים של היסח הדעת פסולין לתפלה לא חיישינן שמה יסית דעמו משא"כ באנדחא והלילא דלשאר ברכות דמי ע"ש ועיין צד אפרים מ"ש דברי הע"י לענין הניח מקלט חברים נו' ע"ש:

הפסק ע"ש ובא"י כתב דמשמע בלבוש אפילו הלך לבהכ"נ להתפלל הוי הפסק אלא במתפללין בלבוש חדר או שהניח מקלט חברים ע"ש. [כתב רמ"א בס"י רע"ב] דמינת לטובה חשוב כמינה לפינה והשיג הנ"ל עליו ובספר אליה רבה מיישבו ופי' כדעת רמ"א ע"ש באריכות]:

ביאור הלכה

בעלמא שמה יסיה מסתגרא דהיכא דהוא לצד מזוה אפילו אינה עוברת אין לחוש לזה וקצת הוכחה ג"כ לזה דאי מיירי הנרייתא כשהמזוה עוברת אי יברך בה"מ מקודם אמאי מחמיר ר' יהודה בשלא הניח מקלט חברים לברך בה"מ קודם שיעקור: * דברי רשות. לאו דוקא דה"ה אפילו הפסיק בדבר מזוה כגון שהתפלל בשמיעה הסעודה וכנ"ל בס"י אלא מפני שמתנו שדבר שהוא לחוב קבוע כגון מה שמפסיקין בהלל ואגדה בין כוס לכוס כיון שהוא לחוב שמחייבין חמדי להפסיק משני הפסק ודרך לברך על כל כוס וכוס נפ"ע לכן נקט דבר רשות [הגר"א צבאורי וכוון סה ליישב מה שהרגיש הפרישה]: * כגון שהוצרך לנקבו וכו'. מניאר לעיל דזה דוקא בסעודה פת אכל בפירות או משקין הוי הפסק מחמת הילאה ממקומו וכשחזר למקומו נרץ ברכה:

באר היטב

לאכול במקום השני עד שיברך כמ"ש ס"א: (ט) המינים. ולכתחלה יחמיר לברך במקומו וכן לענין שינוי מקום א"י לברך על כל ו' המינים וכמ"ש ס"ב דספק ברכות להקל מ"א: (י) הפסק. ומ"מ נ"ל דנט"י צ"ע דהוי היסח הדעת מ"א. כתב הע"ת וברכת אברהם דוקא עמד והתפלל במקומו אבל הלך לבהכ"נ להתפלל הוי הפסק ע"ש ובא"י כתב דמשמע בלבוש אפילו הלך לבהכ"נ לא הוי הפסק אלא במתפללין בלבוש חדר או שהניח מקלט חברים ע"ש. [כתב רמ"א בס"י רע"ב] דמינת לטובה חשוב כמינה לפינה והשיג הנ"ל עליו ובספר אליה רבה מיישבו ופי' כדעת רמ"א ע"ש באריכות]:

משנה ברורה

כאן על סמך סעודה הראשונה ואם היה דעתו לזה מהני בסעודת פת אף לעקור לכתחלה מבית לבית וכנ"ל: (מא) אלא במקום השני. דכאן (לה) הוא סיום סעודתו: (מב) הולכי דרכים. דהם (נה) לכו"ע מותר להם להלך ולאכול ואף אם אין רואין מקומן הראשון מחמת מרחק הדרך או שמפסיקין אילנות משום דהם לא קבעו עצמן לכתחלה לאכול במקום שברכו ורק לילך ולאכול ולכן אין נחשבין כלל עי"ז עוקרין ממקומן (לו) ואם היה דעתן לאכול בסעודתן במקום שברכו המוציא ונמלכו לגמור סעודתן דרך הליכתן כ"ז שרואין מקומו הראשון מותר להם לאכול דחשיב מקום אחד אבל באין רואין מחמת מרחק הדרך או מחמת הפסק אילנות חשיב שינוי מקום ובפירות צריך לברך שנית ובפת ג"כ אף לדעת הגהה לעיל עכ"פ לכתחלה אין להם לעקור ממקומן בלא ברכה כמבואר שם. אך אם מתחלה חשב לאכול מעט במקומו והשאר לאכול בדרך (לז) מהני ואף בהפסק אילנות דרך מבית לבית לא מהני דעתו באכילת פירות (לח) אמנם אם התחיל לאכול בבית והלך לדרך הרי הוא כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות וצריך לחזור ולברך² ובפת מהני דעתו ואף לענין לכתחלה: ה' (מג) לאחריהם במקומם. ואם הלך משם צריך לחזור למקומו ולברך כמו לגבי פת: (מד) מיני דגן. מפני חשיבותן שנקרא מזון: (מה) לבד. כתבו האחרונים דלכתחלה יחמיר לברך במקומו אפילו בו' מינים (נט) וכן לענין שינוי מקום א"צ לברך (מ) על כל השבעה מינים כמו על הפת אם שינה מקומו לפי מה שפסק בס"ב בהג"ה ודעת הגר"א בביאורו דרעה האמצעית היא העיקר לדינא ולפי"ז פירות של שבעת המינים דומים לסתם פירות דשייך בהו שינוי מקום לכו"ע: ו' (מו) וא"א לו לאכול. ר"ל דלכאורה יש לדמותו להב לך ונברך דלמ"ד דאין רשאי לאכול צריך לברך כשחזר לאכול אבל כאמת לא דמי דהתם הטעם משום דהוי היסח הדעת וסילוק משא"כ הכא דלא הסיחו דעתם מלאכול: (מז) לא הוי הפסק. ולדעת המחבר בס"א (מא) הוא דוקא כשמתפלל בביתו אבל אם הולך לבהכ"נ הוי הפסק אכן לפי מה שאנו נקטינן כדעת ההג"ה בס"ב (מב) לא הוי הפסק (מג) אף כשהלכו לבהכ"נ ורק אם לא הסיחו דעתם מלאכול. כתב המ"א דאף דהמוציא א"צ לברך מחמת הפסק התפלה אבל נט"י צריך דשמא לא שמר ידיו (מד) אבל הרבה אחרונים חולקין עליו וס"ל דאף נט"י אינו צריך דבעת התפלה בודאי שמר ידיו מלטנפם. אבל בזה דוקא אם מתפלל בביתו אבל אם הלך לבהכ"נ והתפלל שם כשחזר (מס) צריך ליטול ידיו ובלי ברכה: ז' (מח) שינת עראי. ואפילו אם שהה (מו) משך זמן לערך שעה כיון שנאנס בשניה לא מקרי הפסק וא"צ לברך המוציא [אכל נט"י כעי ובלי ברכה⁶ פמ"ג] ואם ישן על מנתו (מ) שינת קבע הוי הפסק דזהו סילוק והיסח הדעת לדייה: (מט) לנקבו. ונטילת ידים צריך⁷ כמבואר בסימן קס"ד ע"ש:

לאכול

שער הציון

(לד) ואם רצונו לחזור למקומו ולאכול שם עוד, בודאי יש לו לחזור ולברך שם, וזה עדיף יותר דיצא בזה גם דעת הסמ"ק שפירש מה שאמרו בגמרא, דלקביעה קמא דהר היינו ריש לו לחזור למקומו: (לה) מגן אברהם והגר"א: (לו) חיי אדם: (לז) כן מוכח מחיי אדם: (לח) ובחיי אדם מסתפק אולי אף מאריך לעגלה חשיב כמו מבית לבית דלא מהני דעתו בפירות, ואין נראה כל כך להחמיר בזה: (לט) ב"ח ומגן אברהם והגר"ז ודרך החיים ושאר אחרונים, ואף דבחיודושי ר' עקיבא אינו מפסק בדברי המגן אברהם, כל האחרונים העתיקו דברי המגן אברהם לדינא, וגם הוא בעצמו נשאר רק בצריך עיון: (מ) בין שהניח מקצת אנשים כשיצא מהן ובין שלא הניח, ובין שחזר למקומו ואכל שם ובין שאכל במקום שהלך, ככל גזונו אין צריך לחזור ולברך: (מא) פשוט וכן כתב עולת תמיד וברכת אברהם, והבאר היטב העתיק דבריהם שלא בדיוק, דהם לא אמרו אלא לדעת המחבר: (מב) ודברי הט"ז שמצריך לברך, כבר דחוהו כל האחרונים, עיין אליה רבה ומאמר מרדכי והגר"ז ושאר אחרונים, אך אפשר דלכתחלה יש לזהר בזה שלא להתפלל באמצע הסעודה, כי אם בביתו או כשהניח מקצת חברים [אליה רבה ופרי מגדים]: (מג) ודוקא ברברים הטעונים ברכה במקומן, אבל בפירות, חייב משלהלכו חוץ לביהם לתבטל קביעותן: (מד) אליה רבה ואבן העזר והגר"ז ומגן גבורים: (מה) כן נראה לעניות דעתי: (מו) חיי אדם: (מז) הגר"ז וחיי אדם:

קרי לה, וזה ידוע מאד. ולפום ריהטיה דהרב בט"ז קטעי בהכי, וקסבר דבחזרת מקום איירי.
והא דלא נקט הש"ע לישנא קלילא א"צ לברך, כמ"ש רבינו הטור, אין בכך כלום, דבתיבה אחת שהוסיף בזה בירר היטב שפטור מלברך בין למפרע בין לכתחלה, שאם נפטר אפילו מברכה ראשונה על מה שירצה לאכול עוד, כל שכן שפטור מלברך על מה שאכל למפרע, וק"ל. משא"כ בלישניה דרבינו איכא למטעי, דילמא לא מיפטר אלא מלברך למפרע.
ע"ג. וגומר סעודתו. צ"ל*.

שמירה מסעות בענין שני מקום

שם. בין שהלך וחזר למקומו שינוי מקום מקרי. צריך להשמר כאן מן הטעות, לכן דע לך שכל שנוי מקום הנזכר בסימן זה דהוי כהסח הדעת, היינו כשיש בו כדי הסח הדעת, שעקר והניח מקומו זה שישב בו לסעוד כאן והלך למקום אחר ולא ראה מקומו עוד ושהה שם. אבל אם הלך ממקום למקום, ולא נתעכב כלל כדי שיסיח דעתו אלא חזר מיד, ודאי לא מקרי שנוי מקום כלל, וכדכתב בהגה כאן דאם היה דעתו לאכול כמקום אחר לא מקרי שנוי אפילו לפטור אכילתו במקום אחר, כ"ש שאינו חשוב הסח הדעת כשדעתו לחזור מיד למקום אכילתו שלא שנה מקום אכילתו ולא הסיח דעתו ממנו לגמרי, דא"צ לחזור ולברך. ואצ"ל כשרואה מקומו הראשון שעדיין דעתו עליו לחזור, דלא גרע מאם רצה לאכול במקום אחר ואפילו מבית לחצר דלא הוי שינוי (כמ"ש מג"א [ס"ק ב] בשם ראב"ד) כ"ש כשאינו נוטש מקומו רק עמד מעט והלך למקום אחר וחזר תכף, שאינו מצריכו לברך שנית. והוא הדין בקראו חברו ודבר עמו על פתח ביתו, כדמפרש תלמודא פרק הממונה [יומא ל, א] דבר עם חברו והפליג, וכן בתוספתא דמייתי הרא"ש כבסמוך קראו חברו לדבר עמו א"צ לברך, הפליג צריך לברך. הא בהדיא דבלא הפליג לא שייך כלל הסח הדעת להצריך ברכה אחרת.
זה פשוט מאד לא הוצרכתי לכך אלא להוציא מדעת משובש, שהתריז כנגדי בזה, כסבור שאפילו לא הלך אנה ואנה אלא שנים שלש פסיעות ממקום אכילתו או שתייתו, ועמד על פתח החדר שישב בו לשמוע דבר השליח הבא אליו לידע מה בקשתו, ודבר עמו מעט ופטרו מיד וחזר למקומו ולאכילתו או לשתייתו בלי שום שהוי (שהמשקה בפיו ובמחשבתו והבשר בין שינוי והמקום עודנו בין עיניו ודעתו עליו לא עקר ולא הסיח דעתו ממנו כלל) זקוק הוא לברך שנית על מה שיאכל או ישתה עוד. והיה לשחוק בעיני, כי לא דעת ולא תבונה לו להבחין בין הפליג ולא הפליג (וע"ל סי' ק"ע ודוק) וזה פרי מבלי עולם שרוצים להורות מתוך משנת הש"ע מבלי ידיעת נביעת מקור הדין. ועיין לקמן (סימן תרל"ט דף רצח"א) בב"י לשון (תה"מ) [הה"מ].¹

שם. לכתחלה (לא צריך) דקיי"ל כו'. צ"ל*.
[קנח]. ע"ד [ד"ה ודעת]. היינו לומר שאם פרש. צ"ל.

מיש ביי בלי רי"ח לא דק

שם. ובבבא דסיפא נקט לישנא דחברים כו'. לישנא דברייתא. ע"כ. אגב ריהטיה לא דק, דבין ברייתא בין ר"מ לא סגי להו למנקטה אלא ברבים, כיון דמבעי לפלוגי בה בין הניחו מקצתן כו' לא אפשר אלא ברבים, הלכך בכדי טרח בהא כמ"כ.
[קנח:] דף פו (לפי הראוי²) ע"א בב"י. ובסי' קפ"ד כתב רבינו בשם הר"ף. כצ"ל.

מיש בדי"מ תמוה

שם. וזה כדעת הפוסקים כרב חסדא דאילו לדעת הפוסקים כר"ש כו' ודאי שהוא צריך לחזור למקומו לברך על מה שאכל. ע"כ. עיין בד"מ [ס"ק ג] שכתב ותמיהני בדבריו אלו כו'. ודבריו תמוהים, דהא דהסח הדעת ושנוי מקום לא מצריך ברכה למפרע, לאו דכ"ע היא, אלא להתו' ורא"ש ואינהו הא פסקו דלא כר"ש אלא כר"ח. ברם להפוסקים כר"ש, דהיינו הרי"ף ורמב"ם וסיעתם, ודאי דצריך לברך למפרע כשהסיח דעתו כמ"ש בדברי הרב"י בסיום דף הקודם [קנח. ד"ה ודעת הרמב"ם]. איברא בהסח דעת בעלמא הוא דס"ל לר"ש והפוסקים כמותו דבעי ברכה למפרע. אבל בנתעכל המזון במעים, וחזר להיות רעב, פשיטא דלכ"ע תו לא שייך לברך על מה שאכל, כדברי הר"פ, וכמ"ש בסי' קפ"ד.
[קנט]. שם. מצוה באנפי נפשה היא. צ"ל.
שם. דהתם הפליג בדברי עסקים. נ"ל שכצ"ל*.

סימן קעט

לחנם התעורר ב"י על הסוד במש"ח שאנ"פ שומל ידיו יכול לאכול ולשתות קודם בה"מ רק שיברך תחלה

[קנט:] ע"ב בב"י [ד"ה ויש]. ומ"מ משמע דנטל ידיו לד"ה אסור לאכול עד שיברך בה"מ על מה שאכל. עכ"ל. באמת אף לפמ"ש הרב"י בדעת הרא"ש לא אדע מה החרדה על הטור, דמידי הוא טעמא משום הפסק בין מים אחרונים לברכה, אי הכי כי הדר לאכול לא סגי דלא הדר לנט"י אחרונים, א"כ מאי נ"מ, ובשתייה ודאי לא הויא הפסקה דהא אפילו כדי נטילת ארבעה בני אדם לא בטלה תכיפות הברכה (עמ"ש"ל סי' קפ"א בס"ד). הרי שדברי רבינו נכוחים למבין ובחנם הרעיש עליו הרב"י. אף כי גם בעיני הדבר פשוט כמ"ש האחרונים ז"ל שלא נתכוין הרא"ש אלא לומר דלר"ש הב לן ונברין הוי כנטל ידיו וחד דינא אית להו. ונפקא מנה דלרש"י בתרוייהו לא סגי עד דמברך, ולדידן בתרוייהו אי מברך ומשי ידיה, בתרוייהו שפיר דמי. אמנם מ"ש מג"א להוכיח מקצור פסקי הרא"ש אינה ראייה, שידוע שבנו רבינו בעה"ט הוא שחברם.

לשעתו לא הוי יציאה לחייבו בברכה כשיחזור.
2. כטור ברלין נשתבש צינן הדף, שצריך להיות פו וכתוב פח. וזה שכתב רבינו "פו לפי הראוי".

קעח. 1. ז"ל הרב המגיד (שהביא הב"י שם ד"ה מברכין על הסוכה), "ראיתי בתוס' דדוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות עניניו ושלא לחזור לאתרו. אבל אם לא יצא אלא לדבר עם חברו או להביא דבר לסוכה

הלכות דברים שבסעודה קעח

רנא

דעתו מלאכול ^כ אם הפליג הרבה בדברים צריך לחזור וליטול ידיו אע"פ שא"צ לברך המוציא מפני שמן הסתם הסיח דעתו משמירתן כמו שנתבאר בסי' קס"ד (סעיף ז') כח ויש מי שאומר שה"ה אם עמד להתפלל באמצע סעודתו צריך לחזור וליטול ידיו אחר התפלה כשחזור לסעודתו משום חשש היסח הדעת בשעת התפלה אלא א"כ שמר ידיו (כמו שבליל פסח אע"פ שנטל ידיו בטיבול ראשון חוזר ונטל לסעודה משום חשש היסח הדעת בשעת אמירת ההגדה כמ"ש בסימן תע"ה (סעיף ה')) ולפי מה שנתבאר בסי' צ"ב (סעיף ה') שהעיקר כהאומרים שהיסח הדעת פוסל בתפלה כמו באכילה א"צ לחזור וליטול ידיו אחר התפלה שהרי משום תפלה עצמה אינו מסיח דעתו משא"כ באמירת ההגדה בליל פסח שאין היסח הדעת פוסל בה חוששים שמא הסיח דעתו אבל ברכת המוציא א"צ לברך לדברי הכל ^ט אפי' הלך לבית הכנסת להתפלל ושהה שם הרבה כל שלא הסיח דעתו מלאכול עוד ואין התפלה חשובה הפסק בסעודה אפי' היה מוכרח להפסיק ולהתפלל מפני שאין שהות עוד ביום להתפלל אח"כ ואע"פ שבשעת התפלה אי אפשר לו לאכול מאומה אינה חשובה הפסק משום זה ואינו דומה לברכת המזון שחשובה הפסק משום זה להצריך ברכה על כוס ברכת המזון הואיל ובשעת ברכת המזון אי אפשר לשותת ^ל לפי שברכת המזון הוא סילוק והיסח הדעת על מה שאכל ושתה משא"כ תפלה כמו שיתבאר בסי' קע"ט:

כז יומא לי
כח מ"א סק"ג
כט גריימא
פסקים כ"ב
למ"ק דר"י
דר"מ קא"י
כוותיה וס"ו
סק"י לא סתם
בעלמא על דבריו
ומ"ש סק"י
תע"ד לק"מ
לפמ"ש המ"א שס
וגם הע"ו ע"מ
כגן שס מירון
אמר
ל תוס' ור"א"ש
לא רב ששם
פסקים ק"א
לב גריימא שס
ק"צ וכ"י
לג רמב"ם ש"ע
סעיף ב'
לד רמ"א שם
לה ש"ע סע"א
לו ר"א"ש
לז ב"י
לח יושלמי
ברכות ס"פ כיצד
מברכין רמב"ם
פ"ד מה' ברכות
ה"ה
לט רמב"ד שם

א ^ל ויש אומרים שדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם דינם כדברים שאין טעונים ברכה לאחריהם במקומם לענין שינוי מקום בדיעבד שצריך לחזור ולברך ^{לג} אלא א"כ הניח מקצת חברים אבל לכתחלה אסור לעקור ממקומו בלא ברכה אחרונה (אפי' לצורך מצוה עוברת) בדברים הטעונים ברכה לאחריהם במקומם אלא א"כ הניח מקצת חברים ודעתו לחזור למקומו שאז אין זו עקירה ואפי' בדיעבד אם לא הניח מקצת חברים ועקר ממקומו וחזר ^{לד} צריך לברך ברכה אחרונה תחלה ואח"כ ברכה ראשונה על מה שיאכל אח"כ שכיון ששינה מקומו הרי פסק סעודתו וזו סעודה אחרת היא וצריך לברך תחלה על סעודה הראשונה ואח"כ יתחיל סעודה השניה ^{לה} והמנהג במדינות אלו כסברא הראשונה להקל בדברי סופרים ואף לסברא האחרונה אין שינוי מקום חשוב הפסק בסעודה אם חוזר למקומו אלא כששהה חוץ למקומו כגון שהלך לדבר עם חבירו והפליג בדברים או שהלך לבית הכנסת להתפלל או שהלך לאיזה עסק ושהה בו אבל אם לא שהה אפי' עשה איזה דבר מדברי הרשות בדרך עראי כגון שהוצרך לנקביו ונכנס לבית הכסא וכיוצא בזה אינו חשוב הפסק בסעודה ^{לו} ואצ"ל אם דיבר עם חבירו ולא הפליג ואפי' הוא דבר הרשות ואצ"ל אם יצא להביא דבר מצרכי הסעודה (ולכן השמש המשמש בסעודה אע"פ שהולך ובא תמיד ממקום למקום אינו נחשב שינוי מקום לו לחזור ולברך בכל פעם שבא אף לפי סברא זו) (וה"ה לסברא הראשונה אין שינוי מקום חשוב הפסק בכל זה בסעודה אף אם עדיין לא אכל כוית שא"צ לברך כלל ברכה אחרונה וה"ה בדברים שאינם טעונים ברכה לאחריהם במקומם אם קבע עליהם והם דברים שקביעותם קביעות כמ"ש בסי' רי"ג (סעיף ה') מפני שאין הפסק עראי חשוב להפסיק סעודת קבע) ואצ"ל ^{לי} מי שישן שינת עראי במקום סעודתו שאין חשוב הפסק בסעודה וחוזר ואוכל בלא ברכה לדברי הכל אבל שינת קבע הוא סילוק והיסח הדעת יותר מדאי וחשובה הפסק לדברי הכל אע"פ שישן במקום סעודתו אבל כל שניעור אע"פ שהפליג הרבה בדברים אחרים במקום סעודתו כל שלא הסיח דעתו מלאכול חוזר ואוכל בלא ברכה לדברי הכל וי"א שאפילו הסיח דעתו כמו שנתבאר בסי' קע"ט:

ט האוכל בשדה שאינה מוקפת מחיצות כיון שנתרחק ^{לז} עד שלא יוכל לראות מקומו הראשון נקרא שינוי (כמו מחדר לחדר שבהקף מחיצות) ^{לז} ואפילו אוכל פירות האילן במזרחו וחוזר ואוכל במערבו כיון שאינו רואה מקומו מפני האילן שמפסיק נקרא שינוי מקום וצריך לחזור ולברך ^{לז} אם לא הי' בדעתו לאכול

ערוך

הלכות סעודה סימן קעז קעח

השלח

תנט

מ"מ אם רצונו לאכול עוד מהפירות אלא שרצונו לאכלם תוך הסעודה וי"א, א"צ לברך ברכה אחרונה וגם לא ברכה ראשונה כשיאכלם תוך הסעודה וגרירי

אחר הברכה הקודמת, וממילא שאח"כ יפטור מברכה אחרונה ע"י ברכת המזון כמו שנתבאר בתוך הסעודה בסעיף ג':

קעח איזה דברים קרוים הפסק בסעודה. ובו מ"ז סעיפים:

א א כתב הרמב"ם בפ"ד (ה"ג) היה אוכל בבית זה ופסק סעודתו והלך לבית אחר [מדי אחר], או שהיה אוכל וקראו חבירו לדבר עמו ויצא לו לפתח ביתו וחזור, הואיל ושינה מקומו צריך לברך למפרע על מה שאכל וחזור ומברך בתחלה המוציא ואח"כ יגמור סעודתו. עכ"ל. ופשיטא שצריך ליטול ידיו וכבר נתבאר זה בסימן ק"ע (ס"ג) ע"ש, ונ"ל דיטול בלא ברכה וזו כיון שידיו נקיות. והנה לפי דברי הרמב"ם מי שיצא באמצע סעודה לטייל בחצר הנה גמר סעודה וצריך לברך ברכת המזון על הקודם ואח"כ המוציא, וכבר השיג הראב"ד בזה וזה לשונו: הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה היא וכל שכן אם רואה מקומו שאינו עקירה כלל. עכ"ל. ופשיטא שלשיטת מוספות והרא"ש והרשב"ם שימצא לימא לדון זה מלל, דמקורו מחוספתא שנפתיף ז' ואותה מוספתא נשנית ביחד עם גרייתא דבני תורה שנפסחים ק"א: ולשיטת רבנומינו אלה נדמית גרייתא זו מהלכה, ורק להרי"ף והרמב"ם היא להלכה דהס פסקו כדן ששם שם אצל רבנומינו אלה פסקו כדן חסדא שם ודו"ק]:

להתפלא אף לפי שיטה זו, דגם מהרי"ף מבואר דזה דהוי הפסק סעודה היינו בהלוך לאיזה מקום כמו שיצאו לקראת חתן וכיוצא בזה כמו שכתב הראב"ד, וכן מוכח בגמרא שם ומתוספתא עצמה מוכח כן כמ"ש, ואיך פסק בברכות דרבנן חומרא כזו, וצ"ע:

ג ערוך כתב הרמב"ם (ס"ג ה"ג), חבירים שהיו יושבים ב א לאכול ויצאו לקראת חתן או לקראת כלה, אם הניחו שם זקן או חולה [אולמא דמילתא נקט לפי ששם אין יכולין לנאמן] חוזרין למקומן וגומרין סעודתן וא"צ לברך שנית, ואם לא הניחו שם אדם, כשהן יוצאין צריכין ברכה למפרע וכשהן חוזרין צריכין ברכה לכתחלה. עכ"ל. ופשוט הוא דגם בדין הקודם כוונתו כשלא הניח שם אדם וסמך על מה שיבאר אח"כ, וזה שמקודם כתב דבחזירתו צריך לברך למפרע וכאן כתב דכשהן יוצאין צריכין לברך למפרע, וודאי דגם מקודם צריך לעשות כן, אלא משום דבשם יצא על פי קריאת חבירו ולא ידע שיפליג וממילא דלא בירך מקודם, ובסיפא יציאתו מעצמו ויודע שיפליג לפיכך צריך לברך קודם הליכתו, ובוודאי שגם ברישא אם יודע שיפליג שצריך לברך מקודם וכן נמנ הר"ן נפסחים ס"ג (כ: ד"ה מיחייב) ע"ש]:

ב וגם בתוספתא [פ"ד (ס"ג)] מפורש דלא כהרמב"ם, דתניא בעל הבית שהיה מיסב ואוכל קראו חבירו לדבר עמו א"צ לברך למפרע וכו', הפליג צריך לברך למפרע, וכשהוא חוזר צריך לברך לכתחלה. עכ"ל, והפליג משמע שהלך עמו למרחוק. ונראה שהרמב"ם מפרש הפליג זהו כשיצא לפתח ביתו [עין סף משנה], ודבר תמוה הוא. ולי נראה שהרמב"ם מפרש הפליג בזמן, כלומר ששהה איזה זמן מסויים כחצי שעה וכיוצא בזה, וגם כוונת הרמב"ם כן הוא ונכלל בלשונו שכתב קראו חבירו וכו' ויצא וכו' שזה מורה על שיהיו זמן וי"א. ותמיהני על רבינו הב"י שהעתיק דבריו להלכה בסעיף א', לבד מה שכבר תמזה עליו [ג"מ (ס"ג)] שפסק כהרי"ף והרמב"ם נגד הרשב"ם והתוספות והרא"ש ורוב רבותינו שפסקו לא כן כמו שיתבאר וברבנן הולכין לקולא. עוד זאת יש

ד ערוך כתב הרמב"ם (ס"ג ה"ג) וכן אם היו מסובין בשתייה או לאכול פירות, שכל המשנה מקומו הרי פסק אכילתו ולפיכך מברך למפרע על מה שאכל וחוזר ומברך שנייה לכתחלה על מה שהוא צריך לאכול, והמשנה מקומו מפניה לפינה בבית אחד א"צ לחזור ולברך. עכ"ל. וזה שכתב וכן, הוא תמוה דק"ו הוא דהא אפילו מאן דפליג בגמרא על דין הקודם כשישבו בסעודה מודה בשתייה ובפירות שהם דברים שאין טעונין ברכה לאחריהם במקומן כמו שיתבאר בס"ד, ואפשר לומר דכוונתו דכוה לא מהני אפילו כשנשארו אנשים על מקומן ולכן קאמר

פסקי משנ"ב

ר"ל שיצא חוץ לפתחו, דאם מדבר עמו על הפתח אין זה שינוי מקום. [ב] בבב"ל (ד"ה סמילא): אם הפליג והסית דעתו נוטל ידיו ומברך, ואם לא הסית דעתו משמירת ידיו יש לעיין בדבר לענין נטילה. [ג] במשנ"ב (פ"ק) כתב דמייירי אף בדוכורי בעלמא. (מסק"י): דע"י היציאה ממקומו חשיב כנפסקה סעודתו.

דמבשלן לשם מזון, ומ"מ לצאת ידי ספק יקח תחילה איזה פרי חי ויברך עליה להוציא את זה, ואם אין לו פרי חי יאכל תחילה וסוף עם פת. וכן הדין במדינות שיש ריבוי פירות ומבשלן תמיד פירות למזון. [יא] במשנ"ב (פ"ק ק"ט מק"ט) כתב דבעי נמי כונה בברכה ראשונה לפטור מה שיאכל בתוך הסעודה. [א] במשנ"ב (פ"ק):

לכיתו, והלך אף בעה"ב או שלוחו להביא לחבורה עוד פירות, שג"כ הוא כשמש, שהרי שהזמינם לבא לביתו לאכול פירות. ואף שלא הזמינם לבא לביתו לאכול שום דבר, אבל מאתר שבאו לביתו מכבדים באכילת פירות ואוכל גם הוא עמהן, ג"כ א"צ לברך עליהו, דגם באופן זה הא ברור שיביא הפירות שלקח בחנות לביתו, לאוכלם שם הוא והאורחים. וכן כשהלך להביא לאכילת בניו וב"ב באמצע האכילה, נמי א"צ לברך עוד הפעם. אבל כשהוא לעצמו, שאין הכרח לפניו לחזור לביתו להביא הפירות עתה, אף שחשב כן מתחילה בשעה שיצא יצטרך לברך מחדש, אף שהיה דעתו לחזור להביאם הביתה ולאוכלם שם, מדין שינוי מקום, מאחר שאין הכרח לזה.

ובהא שכתב הרמ"א בסוף הסימן, דבהוצרך לנקביו לא הוי הפסק. שהקשה נכדי היקר דכיוון שלא כתב בחולה, הרי מיירי בסתם אינשי שהם בריאין, ויוצאין חוץ מביתם לבית הכסא, או לשדה שהוא רחוק מביתו, שהוא שינוי מקום שצריך לברך. הנה במ"ב כבאור הלכה ד"ה כגון, שהוא דווקא בסעודת פת, אבל בפירות או משקין הוי הפסק מחמת היציאה ממקומו, וכשחוזר למקומו צריך ברכה. אבל בש"ע הרב ובעה"ש לא הוזכר חילוק. וצריך לומר לדידהו, דכיוון דעצם עשיית הצרכים אינו הפסק, גם הליכה המוכרחת לזה לא הוי הפסק. דלא שייך להחשיב ההליכה המוכרחת לזה, שעושה מעשה אחרת דהליכה, אלא דכל מה שמוכרח ללכת בשבילו הוא רק בכלל עשיית צרכיו. שלכן כיוון שעשיית צרכיו אינו הפסק, גם ההליכה שהיה מוכרח לזה אינו הפסק, והיא סברא נכונה. וכ"ש באם מוכרח לשוב לבית זה, משום שהוא בעה"ב, או אחד מבני הבית, ואף איש אחר אם בגדו מונח בבית זה, או שבא לבית זה עם אישתו או עם בניו. ואף מי שבא עם אינו קרוב, אם בא עמו יחד ודעתם לשוב יחד, או טעמי אחרוני שידוע שבשביל זה ישוב בחזרה לבית זה, וודאי אינו הפסק גם לענין אכילת פירות. ומלשון באור הלכה משמע שבכל אופן, אף שמוכרח לחזור לכאן, נמי הוא הפסק באכילת פירות ושתיית משקין, ובוזה פליגו עליו מטעם שכתבתי. ולדינא יש להחמיר כשתי השיטות, וכשהלך בשעת אכילת פירות יברך ברכה אחרונה קודם שיצא, ואם א"א לפניו לברך, יברך קודם חזירתו אחר שעשה צרכיו, אם היו לו מים. ואם לא היו לו מים עד שבא לבית בחזרה, לא יאכל פירות אלו שכבר אכל, עד שיתנו לו פרי אחרת שלא אכל, ויברך עליה ויפטור גם אלו. ואם ליכא, והוא מוכרח לאכול שם מאיזה טעם, יכול לסמוך על ש"ע הרב וערוך השולחן, שסוברין שא"צ לברך כשחזור. הנה הארכתי מחמת שלא נתבארו שלשה עניינים אלו בדברי רבותינו בפרטיות ועתה נתבארו היטב וגם למעשה.

והנני זקנך אוהבך בלר"נ

משה פיינשטיין

וצריך לומר דפשיטא להו בסברא, דבשביל חשיבות שתי סעודות מצד התפילה שהיה מוכרח לסלק דעתו ומחשבותיו מאכילתו וסעודתו, אין טעם להצריך ברכה אחרת כדכתבתי. ולא היו סוברין שיהא טעם הר' יו"ט, שמצריך לברך ברכת המזון וליטול ידיו פעם שניה ולחזור ולברך המוציא, בשביל שנחשבין שתי סעודות. אלא היו סוברין שטעמו דמשום איסור האכילה בשעת התפילה לא שייך גם הברכה על עניני אכילה אז, והופקע היתר האכילה שהיה לו מצד ברכתו, כיון שהופסק בזמן ובמעשה שלא היה ההיתר אכילה אז. ועל סברא זו הוכיחו שאינו כן, מהא דברכה בעלמא, כגון על הרעמים ועל הגפן שפשיטא גם להר' יו"ט שאינו הפסק. והפשיטות, צריך לומר שהיה זה ממעשים בכל יום. ולא מסתברא להו לחלק בין זמן קצר לזמן ארוך, דמאחר דאיסור אכילה הוא ההפסק, לא שייך לחלק בין זמן קצר לארוך. וגם לא בין ברכה מצויה, כהא דברכה קצרה כברכות הראיה וברכות הראשונות דאכילת פירות ושתיית יין ומשקין וכדומה, לברכות ארוכות כתפילה, מאחר דאיסור אכילה הוא ההפסק. ונמצא שלתוס' חולין אין טעם לחלק לענין הברכה בין תשיבות סעודה אחת לחשיבות שתי סעודות, וכדמסתבר. ולכן אפשר שהתוס' פסחים כתבו זה דאין בכך כלום לעדיפותא בעלמא, דאף לא נעשו בחשיבות שתי סעודות כלל בשביל איסור האכילה בשעה שהתפלל.

י. בדין עקירת אדם ממקומו באמצע הסעודה לעניין חיוב ברכות כשחוזר למקומו

ואם הלך לביהכ"נ להתפלל, בדין שינוי מקום, פליגי בזה רבותינו הראשונים. והמחבר בש"ע ריש סימן קע"ח פסק דכשחוזר צריך לברך תחילה ברכת המזון על מה שאכל, וליטול ידיו ולברך המוציא. ובאכילת פירות יברך אחריו אף במקום האחר, ולברך אם ירצה לאכול עוד פירות מתחילה אף כשיחזור. ולהרמ"א א"צ לברך ברכת המזון וברכה האחרונה, אף לא בפירות, אלא רק ברכה ראשונה, ובפירות דווקא. שלכן לדינא הוא כהרמ"א, ות"ח יראי ה' יש להם להחמיר כב' השיטות, שלכן יראו שלא יבואו לידי כך. ועיין במ"ב בסימן קע"ח סעיף ב' ובביאור הלכה.

והנה שמש שהוא צריך לשמש בסעודה, הרי מוכרח להיות דווקא במקום הסעודה. וכשיצא להביא איזה דבר לצורך הסעודה, ואף שהלך בשליחות המסובין להביא איזה דבר אחר שהוצרך לכולן, או לאחד מהן, הוא מוכרח לחזור תיכף למקום הסעודה. שלכן אין להחשיב זה לו לשינוי מקום, דהא א"א לו לילך ממקום הסעודה, אלא רק לצורך הסעודה והמסובין ולחזור לשם. ולא דמי לאחד שאין הכרח לפניו לחזור עתה לבית שיצא משם, אפילו הוא בעה"ב, שלכן אפשר שנחשב לו שינוי מקום. אבל אם הביא אורחים